

ADİ VE RESMİ SENETTE SAHTELİK İDDİASININ HUKUK DAVALARINA VE İCRA TAKİPLERİNE ETKİSİ

THE LEGAL EFFECTS OF FORGERY CLAIMS ON THE EXECUTION PROCEEDINGS AND CIVIL LAWSUITS IN RELATION WITH OFFICIAL AND ORDINARY ACTS

Güray ERDÖNMEZ*

Özet: Görülmekte olan bir davanın veya icra takibinin dayanağını teşkil eden senet hakkında sahtelik iddiasında bulunulabilir. Adi senetlerde sahtelik iddiası icra takibinde itiraz olarak veya davada savunma sebebi olarak ileri sürülebilir. Resmi senedin sahte olduğu ise ancak ayrı bir menfi tespit davası açılarak ileri sürülebilir. Ancak, her halükarda sahtelik iddiasının somutlaştırılması gerekir. Sahtelik iddiasının doğurduğu hukuki sonuçlar Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 209. maddesinde düzenlenmiştir. Kanunda sahtelik iddiasının doğurduğu sonuçlar adi ve resmi senetler bakımından ayrı ayrı düzenlenmiştir. Buna göre, sahte olduğu iddia edilen adi senetler gerek icra takibinde gerekse davada hiçbir işleme esas alınmazlar. Buna karşılık, resmi senetler sahte oldukları mahkeme kararıyla tespit edilinceye kadar, davalarda ve icra takiplerinde işlemlere konu olabilirler. Sahtelik iddiası tek başına da bir davanın konusunu oluşturabilir. Böyle bir davanın icra takiplerine etkisi hakkında Yargıtay Daireleri farklı yönde görüş bildirmektedir. Hâlbuki HMK.m.209 uyarınca gerek hukuk mahkemesinde açılan sahtelik davası gerekse ceza mahkemesinde görülen sahtecilik davası açıldığında, icra takibi kendiliğinden duracaktır. İcra takibinin durması için ihtiyati tedbir kararı verilmesine de gerek yoktur. Davanın sonunda senedin sahte olmadığı anlaşıldığı takdirde ise, ihtiyati tedbir yoluyla icra takibinin devam etmesine karar verilebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Adi Senet, Resmi Senet, Sahtelik İddiası, Sahtelik Davası, Sahtelik İddiasının Davaya Etkisi, Sahtelik İddiasının İcra Takibine Etkisi

Abstract: It is possible to challenge an act that constitutes the ground of a pending execution proceeding or a lawsuit for forgery. Regarding the ordinary acts, the claim of forgery can be made under the form of an objection in execution proceedings and under the form of a defence argument in lawsuits. Conversely, an official act can only be challenged for forgery by filing a lawsuit in order to obtain a declaratory judgement for the establishment of forgery. Nevertheless, in both cases the claim of forgery has to be proved.

* Doç. Dr., Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usûl ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

The legal consequences of forgery are regulated separately both for official and ordinary acts under the Code of Civil Procedure, article 209. Pursuant to the Code, an ordinary act which is challenged for forgery cannot be used as a ground either for an execution proceeding or for a lawsuit. However, an official act may constitute the ground of an execution proceeding and/or a lawsuit unless the alleged forgery is established by a court decision. The claim of forgery may even constitute the ground of a lawsuit by itself. The divisions of the High Court declare different opinions on the effects of such a lawsuit on the execution proceedings. On the other hand, pursuant to the Code of Civil Procedure, article 209, if a lawsuit for forgery is initiated before a civil court or a criminal court, the related execution proceeding will be suspended ipso facto. Therefore, in this scenario, an interim injunction decision is not required to suspend the execution proceedings. If, as the final decision of a lawsuit, it is proven that the act is not forged, it is possible to remove the suspension on the execution proceedings by an interim injunction decision.

Keywords :

Ordinary Act, Official Act, Claim of Forgery, Lawsuit For Forgery, The Effects of Forgery Claim on the Lawsuit, the Effects of Forgery Claim on the Execution Proceedings

I- Giriş

Hukuk Muhakemeleri Kanunu ispat hukukuna ilişkin çok sayıda hükümde değişiklik yapmış ve yenilik getirmiştir. Kanun koyucu bu meyanda sahtelik iddiasının ileri sürülme biçimini ve doğurduğu sonuçları adi ve resmi senetler bakımından ayrı ayrı düzenlemiştir. Kanunda her ne kadar sahtelik iddiasının işlemlere etkisi 1086 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'ndan tümüyle farklı düzenlenmemişse de, sahtelik iddiasının bilhassa icra takipleri üzerindeki etkisinin ne olacağı doktrinde ve uygulamada tartışmalara yol açmıştır. O yüzden, bu çalışmada sahtelik iddiasının ileri sürülme usûlü ile derdest dava ve icra takipleri üzerindeki etkisi özel olarak incelenecektir. Öte yandan, sahtelik iddiası hukuk davaları yanında ceza davasına da konu olabilir ve bu çerçevede adi veya resmi senette sahtecilik suçundan ceza davası açılabilir. Bu nedenle, cumhuriyet savcılığına yapılan suç ihbarının ve akabinde açılan ceza davasının icra takipleri ile hukuk davalarına etkisinin ne olacağı üzerinde durulması gereken bir başka meseledir. Ceza mahkemesinin yargılamanın sonunda senedin sahte olduğunu tespit etmekle birlikte, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verdiği hallerde (CMK.m.231), bu kararın hukuk mahkemesinde görülen sahtelik davasına ve devam eden icra takiple-

rine etkisi özel bir önem arz etmektedir. Bu çalışmada, yukarıda zikredilen meseleler doktrinde ileri sürülen görüşler ve Yargıtay'ın konuyla ilgili kararları ışığında incelenecektir.

II- 1086 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu Dönemindeki Durum

HMK.m.209 hükmüyle getirilen değişikliklerin irdelenebilmesi ve isabetli şekilde yorumlanabilmesi için öncelikle 1086 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu döneminde doktrinde ileri sürülen görüşleri ve Yargıtay'ın verdiği kararları incelemek yerinde olacaktır. Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu yürürlükte iken, sahtelik iddiası derdest davada savunma sebebi olarak ileri sürülebileceği gibi (HUMK.m.308), ayrı bir davanın konusunu da teşkil edebiliyordu (HUMK.m.314).¹ Bununla birlikte, sahtelik davasının açılması tek başına icra takiplerini durdurmaya yetmiyordu (HUMK.m.317). Hâkimin öncelikle HUMK.m.308 vd. düzenlenen usûle göre inceleme yapması ve senetteki imzanın sahte olup olmadığı konusunda bir kanaate varması gerekiyordu. Hâkim yaptığı inceleme sonunda senetteki imzanın gerçek olduğu sonucuna varırsa, bilirkişi incelemesi yapılmasına gerek kalmıyor ve dolayısıyla imza inkârının icra takibine hiçbir etkisi olmuyordu. Anılan durumda imza inkârının icra takibine etkisi İİK.m.72 hükmüne göre değerlendirilmekte idi. Buna karşılık, hâkim yaptığı inceleme neticesinde senetteki imzanın sahte olup olmadığı konusunda bir kanaate varamadığı takdirde HUMK.m.317 hükmü uygulanmakta idi.² Buna göre, sahtelik davası açılmış ve davaya bakan mahkeme bilirkişi incelemesi yapılmasına ve tanık dinlenmesine karar vermişse o senet herhangi bir işleme esas alınamıyor ve sahteliği iddia edilen senede dayanarak başlatılan icra takibi ihtiyati tedbir kararı verilmesine gerek kalmaksızın kendi-

¹ Bu konuyla ilgili doktrinde ileri sürülen görüşler için bkz. Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, İstanbul 2001, C.II, s. 2096- 2097; İlhan Postacıoğlu, Medeni Usul Hukuku Dersleri, İstanbul 1975, s. 604 vd.; Saim Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku, İstanbul 2000, s. 646 vd.; Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Muhammet Özkes, Medeni Usûl Hukuku, Ankara 2010, s. 466; Yavuz Alangoya/Kamil Yıldırım/Nevhis Deren Yıldırım, Medeni Usul Hukuku Esasları, İstanbul 2009, s. 330 vd.; Baki Kuru/Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2010, s.399; Oğuz Atalay, "Adi Senetler Hakkında Sahtelik İddiası ve Sonuçları", Ersin Çamoğlu'na Armağan, İstanbul 2013, s. 547.

² Baki Kuru, "Hukuk Davasında Adi Senetteki İmzanın İnkâr Edilmesinin İcra Takibine Etkisi", *Bankacılar Dergisi*, Ocak 2013, s. 63.

liğinden duruyordu.³ Yargıtay da sahtelik iddiasında bulunulduğunda takibin İİK.m.72 hükmüne göre değil, HUMK.m.317'de öngörülen koşulların varlığı halinde duracağını kabul etmekte idi.⁴ Sahtelik iddiasının imzaya veya imza dışındaki bir sebebe ilişkin olması bu iddianın icra takibine etkisi bakımından önem arz etmiyordu.⁵ Diğer yandan, HUMK.m.317 hükmünün icra takiplerine etkisi senedin türüne göre değişmediği gibi,⁶ icra takibinin türüne göre de farklılık arz etmiyor; HUMK.m.317'de öngörülen şartların gerçekleşmesi halinde gerek genel haciz yoluyla takibe gerekse kambyo senetlerine özgü takibe devam etmek mümkün olmuyordu.⁷ Son olarak, borçlu cumhuriyet savcılığı nezdinde suç duyurusunda bulunarak ceza mahkemesinde sahtecilik davası açılmasını sağlar ve ceza mahkemesi de bilirkişi incelemesi yapılmasına ve tanık dinlenmesine karar verirse, senet yine herhangi bir işleme esas alınamıyordu (HUMK.m.317).⁸

III- HMK.m.209 Hükmünün Getirdiği Temel Değişiklikler ve Yenilikler

6100 sayılı Kanun'la sevk edilen HMK.m.209 ve 1086 sayılı HUMK.m.317 temelde birbirine paralel düzenlemeler olmakla birlikte, aralarında bazı farklar vardır. Bu farklılardan ilki, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 209. maddesinin sahtelik iddiasında bulunulmasının do-

³ Kuru, Usul, C.II, s. 2101; Baki Kuru, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, İstanbul 2004, s. 664; Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Muhammet Özekes, İcra ve İflâs Hukuku, Ankara 2010, s. 202; Baki Kuru/Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz, İcra ve İflâs Hukuku Ankara 2010, s. 200; Timuçin Muşul, İcra ve İflas Hukuku, İstanbul 2008, s. 374; Talih Uyar, Olumsuz Tespit ve Geri Alma Davaları, İzmir 2003, s. 34; Mustafa Özbek, Noter Senetlerinde Sahtelik, Ankara 2009, s. 182- 183.

⁴ Bu konuda örnek bir karar için bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 04.10.2011 T. 2011/2245, K. 2011/17673 sayılı karar, Kazancı İçtihat Bankası.

⁵ Talih Uyar, "İcra Takibinin Teminatsız Durdurulması", İBD 2013/2, s. 493 vd. belirtilen kararlar. Halbuki, halihazırda yargıtay 12. Hukuk Dairesi gerek imzaya gerekse borca itiraz halinde İİK.m.72 hükmünün uygulanacağını kabul etmektedir. Örneğin bkz. Yargıtay 12. HD 13.12.2012 E.19755/K.37752 sayılı karar, Uyar, İcra Takibinin Teminatsız Durdurulması, s. 492.

⁶ Kuru, Usul, C.II, s. 2099, 2167.

⁷ Bu doğrultuda bir Yargıtay kararı için bkz. Yargıtay 12. HD 25.10.2011 E.4165/K.20120 (Uyar, İcra Takibinin Teminatsız Durdurulması, s. 496). Ayrıca bkz. Yargıtay 12. HD 12.10.2010 T. 2010/22368/ K. 23140, Kazancı İçtihat Bankası.

⁸ Ancak, hemen belirtmek gerekir ki ceza davasında borçlunun davaya müdahil olması ve senedin iptalini istemesi gerekiyordu. Bu yönde örnek bir karar için bkz. Yargıtay 12. HD 27.09.2011 E.1622/K.16904, www.e-uyar.com.

ğurduğu etkiyi adi ve resmi senetler bakımından ayrı ayrı düzenleme-sidir. 1086 sayılı HUMK zamanında bu konuda bir ayırım bulunmuyor ve HUMK.m.317 hükmü gerek adi senetler gerekse resmi senetler hak-kında uygulanıyordu.⁹ Gerçekten, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda sahteliği iddia edilen senedin usûl işlemlerine esas alınıp alınmaya-cağı adi ve resmi senetler bakımından farklı şekilde düzenlenmiş; bu çerçevede, adi senetlerin sahte oldukları iddia edilir edilmez hiçbir işleme esas alınamayacakları kabul edilirken (HMK.m.209/1), resmi senetlerin sahte oldukları mahkeme kararıyla sabit olana kadar işlem-lere esas alınmaya devam edilecekleri öngörülmüştür (HMK.m.209/2). Kanaatimizce de, resmi senedin adi senede göre daha fazla güven tel-kin ettiği ve resmi senetlerdeki sahtelik iddiasının kamu düzenini il-gilendirdiği göz önüne alındığında,¹⁰ resmi senetlerin sahte oldukları sabit oluncaya kadar işlemlere esas alınmaları doğru bir tercih olmuş-tur. Adi senetlerin her zaman geriye dönük olarak düzenlenebilecekleri gerçeği karşısında,¹¹ sahte olduğu iddia edilen bir adi senedin gerek derdest davada gerekse icra takibinde herhangi bir işleme esas alın-mamasının isabetli olduğu kanaatindeyiz.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'yla getirilen değişikliklerden bir diğeri ise, sahtelik iddiasının derdest davalara ve icra takiplerine hangi andan itibaren etki edeceği meselesiyle ilgilidir. Yukarıda izah edildiği gibi, 1086 sayılı HUMK zamanında sahtelik iddiasında bulu-nulduğunda hâkimin öncelikle HUMK.m.308 vd.'da öngörülen usûle göre senedin sahte olup olmadığını incelemesi ve bir kanaate ulaş-madığı takdirde bilirkişi incelemesi yapılmasına ve tanık dinlen-me-sine karar vermesi gerekmekte idi. Bir diğer deyimle, davaya bakan hâkime sahtelik iddiası hakkında takdir yetkisi tanınmakta; hâkim sahtelik iddiasını ciddi bulmadığı takdirde bu iddianın derdest dava-ya ve icra takiplerine herhangi bir etkisi olmamakta idi. Buna karşılık,

⁹ Kuru, Usul, C.II, s. 2167; Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Muhammet Özekes, Medeni Usul Hukuku, 14. Baskı, Ankara 2013, s. 732, 733; Uyar, İcra Takibinin Teminatsız Durdurulması, s. 499; Seyithan Deliduman, Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Noter Senetleri, Ankara 2001, s. 140- 141. Konuyla ilgili bir Yargıtay kararı için bkz. Yargıtay 12. HD 27.09.2011 E.1622/K.16904 (Uyar, İcra Takibinin Teminatsız Durdurulması, s. 498- 499).

¹⁰ Özbek, s. 191- 192.

¹¹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. Adnan Deynekli, Medeni Usul Hukukunda Senetlerin Üçüncü Kişilere Karşı İspat Şekli, Ankara 2006, s. 65 vd.

hâkim sahtelik iddiasını ciddi bulduğu ve fakat sahtelik iddiasının haklı olup olmadığı konusunda bir kanaate varamadığı için bilirkişi incelemesi yapılmasına ve tanık dinlenmesine karar verdiği takdirde, o senet bundan böyle herhangi bir usûl işlemine esas alınamamakta idi. Hukuk Muhakemeleri Kanununda ise sahtelik iddiasının ileri sürüldüğü andan itibaren adi senedin herhangi bir işleme esas alınmayacağı kabul edilerek, sahtelik iddiasının derdest davalara ve icra takiplerine olan etkisi Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'ndaki düzenlemeye göre (HUMK.m.317) zaman itibariyle geriye çekilmiştir (HMK.m.209).¹² Kanun koyucu HMK.m.209 hükmünün üçüncü fıkrasını düzenlerken ise sadece HUMK.m.317, c.3'de yer alan ifadeyi sadeleştirerek yetinmiştir.

IV- Sahtelik İddiasının İleri Sürülme Usûlü

Hukuk Muhakemeleri Kanununda adi senetlerdeki sahtelik iddiasının derdest davada ön sorun olarak veya ayrı bir dava açılarak ileri sürülebileceği kabul edilmiştir (HMK.m.208/3). Ancak, derdest davada sahtelik iddiasında bulunulmuşsa, ayrı bir sahtelik davası açılmasında hukuki yarar yoktur¹³. Resmi senetlerdeki sahtelik iddiası ise derdest davada ön sorun olarak ileri sürülemez ve ancak ayrı bir sahtelik (menfi tespit) davasına konu olabilir. Çünkü burada üçüncü kişi konumundaki resmi makam veya memurun haksız fiil işlediği iddia edilmektedir.¹⁴ Bilindiği gibi, sahtelik iddiasının gündeme getirildiği bir diğer mecra icra ve iflâs takipleridir. Borçlu aleyhinde başlatılan icra veya iflâs takibinde ödeme emrine karşı sahtelik itirazında bulunulabilir. Bu ihtimalde sahtelik iddiasının haklılığı bilahare icra mahkemesi veya genel mahkeme nezdinde tartışma konusu olacaktır (İİK.m.67, 68, 72, 169, 170a, 173/2). Bu sayılanlar dışında ise, cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunarak senedin sahte olduğu iddia edilebilir ve böylece ceza davası açılması sağlanarak sahtelik iddiasının ceza mahkemesi nezdinde tartışılması temin edilebilir.

¹² Atalay, s. 555.

¹³ Baki Kuru, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, İstanbul 2015, s. 257.

¹⁴ Pekcanitez/Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku 14. baskı, s. 732; Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Muhammet Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2015, s. 424; Abdurrahim Karslı, Medeni Muhakeme Hukuku, İstanbul 2012, s. 588- 589; Baki Kuru/Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2014, s. 381- 382.

Sahtelik iddiası ister derdest davada savunma sebebi olarak ileri sürülsün isterse ayrı bir davanın konusunu teşkil etsin, diğer tüm iddia ve savunma sebepleri gibi somutlaştırılarak bildirilmelidir. Nitekim İsviçre doktrininde senedin sahte olduğu konusunda ciddi şüphe uyandırılması gerektiği ve ancak sağlam gerekçelere dayanan bir itirazın yeterli ve geçerli kabul edileceği belirtilmektedir. İsviçre Federal Usûl Kanunu'nun gerekçesinde de sahtelik iddiasında bulunulurken bir belgenin içeriğinin değiştirildiğine veya imzanın belge sahibine ait olmadığına dair ciddi şüphe uyandırılması gerektiği ifade edilmektedir. Buna göre, her sahtelik iddiası senedin derdest davada veya icra takibinde işlemlere esas alınmasını engellemeye yetmeyecektir.¹⁵

Hukuk Muhakemeleri Kanun'unda sahtelik iddiasının somutlaştırılmasını öngören açık bir hüküm olmamakla beraber, taraflara gerek ileri sürdükleri vakıaları gerekse dayandıkları delilleri somutlaştırma yükü getirildiğine göre (HMK.m.194), adi veya resmi senetteki sahtelik iddiasının da mahkemeye somutlaştırılarak bildirilmesi icap eder. Bu çerçevede, en azından belirli, kabul edilebilir ve akla yatkın bir sahtelik iddiasında bulunulması gerekir. Asılsız, kötü niyetli veya salt başkasına zarar vermek amacıyla yapılan kötü niyetli sahtelik iddiaları mahkemece dikkate alınmamalıdır. Sahtelik iddiasının ne zaman somutlaştırılmış sayılacağı ise somut olayın özelliklerine göre değişir. Örneğin taraf senetteki imzanın sahte olduğunu kendisine ait olduğu tartışmasız imza örneklerini mahkemeye sunarak somutlaştırabilir. Noter senedi, tapu senedi ve pasaport bu konuda akla gelebilecek örnekler arasındadır. Senette tahrifat iddiası ise, senet üzerindeki yazının taraflar arasındaki ihtilaflı hukuki ilişkiyle bağdaşmadığı ileri sürülerek ve delilleriyle birlikte somut biçimde ortaya konulabilir. Sahtelik iddiasının somutlaştırılması boş ve hiçbir dayanağı olmayan iddiaların ileri sürülmesini önleyecek; en azından makul dayanak noktalarının bildirilmesini zorunlu kılacak ve böylece, asılsız sahtelik iddialarının derdest dava veya icra takipleri üzerindeki etkisi sınırlanacaktır.

V- Sahtelik İddiasının Doğurduğu Hüküm ve Sonuçlar

Adi veya resmi senet üzerindeki imza veya yazı derdest davada inkâr edilebileceği gibi, ayrı bir sahtelik davasının konusunu da teş-

¹⁵ Bu konuda bkz. İsviçre Federal Usul Kanunu.m.178.

kil edebilir. Her iki durumda da esas itibariyle senedin sahte olduğu iddia edildiği için, anılan ihtimaller “sahtelik iddiası” başlığı altında toplanabilir. Bu bağlamda, sahtelik iddiasının derdest davaya ve icra takibine etkisi aşağıda ayrı ayrı incelenecektir.

A- Sahtelik İddiasının Görülmekte Olan Davaya Etkisi

1- Resmi Senetlerdeki Sahtelik İddiasının Derdest Davaya Etkisi

Hukuk Muhakemeleri Kanununda sahtelik iddiasının derdest davaya etkisi adi senetler ve resmi senetler yönünden ayrı ayrı düzenlenmiştir. Kanunda resmi senetlerdeki sahtelik iddiasına adi senetler için sevk edilenden farklı hüküm ve sonuçlar bağlanmıştır. Zira, kanun koyucu resmi senetlerin sahte oldukları mahkeme kararıyla sabit oluncaya kadar her türlü işleme esas alınmaya devam edileceklerini kabul etmiştir (HMK.m.209/2). Buna göre, sahte olduğu mahkeme kararıyla sabit olmadığı müddetçe resmi senede derdest davada delil olarak dayanmak mümkündür. Hemen belirtmek gerekir ki, resmi senetteki sahtelik iddiası derdest davada savunma sebebi olarak ileri sürülse bile, davaya bakan mahkeme sahtelik iddiasını incelemeye yetkili değildir. Resmi senedin sahte olup olmadığı evraka resmiyet kazandıran kişinin de taraf gösterileceği ayrı bir davada incelenebilir (HMK.m.208/4).

Hukuk Muhakemeleri Kanununda bu davanın hukuk mahkemesinde veya ceza mahkemesinde açılması bakımından bir ayırım yapılmamıştır. Buna göre, evraka resmiyet kazandıran kişinin de taraf gösterildiği bir sahtelik davası önceden açılmamışsa, asıl davaya bakan mahkeme “gerekirse” resmi senetteki imza veya yazıyı inkâr eden tarafa sahtelik davası açması için iki haftalık kesin süre verecektir (HMK.m.208/4).¹⁶ Dikkat edilirse, kanun koyucu resmi senedin sahteliğinin iddia edildiği her durumda ayrı bir sahtelik davası açılması için süre verilmesini öngörmek yerine, bu konudaki takdir yetkisini davaya bakan hâkime bırakmış; imza veya yazıyı inkâr eden tarafa ancak hâkim tarafından gerekli görüldüğü takdirde süre verileceğini

¹⁶ Senedin sahte olduğunu iddia eden taraf iki haftalık kesin süre içinde sahtelik davasını açtığı takdirde, davaya bakan mahkeme sahtecilik davasını bekletici sorun yapacaktır.

benimsemiştir. Buna göre, hâkim önce sahtelik iddiasının ciddi olup olmadığını değerlendirecek ve dava dosyasına ibraz edilen senedin sahte olduğuna dair önemli dayanak noktaları getirildiği takdirde, imza veya yazıyı inkâr eden tarafa sahtelik davası açması için iki haftalık kesin süre verecektir.¹⁷

Görüldüğü gibi, Hukuk Muhakemeleri Kanununda “imza veya yazıyı inkâr eden tarafa, dava açması için” süre verileceği öngörülmüştür. Kanundaki ifade lafzen yorumlanırsa, sahtelik iddiasında bulunan tarafa sadece hukuk mahkemesinde dava açması için süre verileceği sonucuna ulaşılabilir. Zira imza veya yazıyı inkâr eden tarafın ceza mahkemesinde doğrudan ceza davası açma olanağı yoktur. Sahtelik iddiasında bulunan taraf ancak cumhuriyet savcılığı nezdinde suç ihbarında bulunarak ceza davası açılmasını sağlayabilir. Bu bağlamda, imza veya yazıyı inkâr eden tarafın iki haftalık kesin süre içinde savcılığa suç duyurusunda bulunduğu takdirde üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirmiş sayılıp sayılmayacağı sorulabilir. Kanunun gerekçesinde sahtelik davasının mutlaka hukuk mahkemesinde açılması gerektiğine dair bir sınırlama yoktur. Kanaatimizce, imza veya yazıyı inkâr eden taraf doğrudan ceza davası açamayacağına göre, savcılığa suç duyurusunda bulunduğu takdirde ceza davasının açılması için üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirdiği kabul edilmelidir. Aksi takdirde, taraf Kanunda açık bir hüküm olmadığı halde hukuk mahkemesinde sahtelik davası açmaya zorlanmış olur. Bu durum ise, sahtelik dava-

¹⁷ Buna mukabil, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi konuyla ilgili bir kararında, savcılığa suç duyurusunda bulunmak suretiyle resmi senedin sahteliği iddia edilmesine rağmen, ayrı bir sahtelik davası açılması için süre verilmesini uygun görmemiş ve çalışma barışının bir an önce sağlanması için savcılık soruşturmasının sa bekletici sorun yapılmamasına karar vermiştir. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin bu kararı şöyledir : “... Öte yandan, davacı vekili bir kısım sendika üyelik fişlerinin gerçeğe aykırı düzenlendiğini iddia ederek, bu konuda İzmir C.Başsavcılığı'nca yürütülen 2011/92889 soruşturma nolu dosyanın bekletici mesele yapılmasını istemiştir. Fakat 6100 sayılı HMK'nun 209 maddesinin 2. Bendinde ; “Resmi senetlerdeki yazı ve imza inkâr edildiğinde senetdeki yazı ve imzanın sahteliği ancak mahkeme kararı ile sabit olursa bu senet her hangi bir işleme esas alınamaz. hükmü düzenlenmiştir. Davacı vekilinin gerçeğe aykırı düzenlendiğini iddia ettiği sendika üyelik kayıt fişleri noter marifeti ile düzenlendiğinden ve henüz sahteliği ile mahkeme kararı ile sabit olmadığından ayrıca çalışma barışının daha fazla gecikmeden sağlanması için Mahkememizce İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2011/92889 soruşturma nolu dosyasının bekletici mesele yapılmasına ilişkin talebi reddedilmiştir...” (9. HD E. 2012/17685 K. 2012/27237 T. 10.7.2012, Kazancı İçtihat Bankası).

sını açmak için gerekli harç ve yargılama giderlerini karşılayamayan tarafın hak arama özgürlüğünün kısıtlanması sonucunu doğurabilir. O yüzden, ilerde ceza davası açılmak kaydıyla, HMK.m.208/4 hükmüne bağlanan sonuçlar iki haftalık süre içinde savcılığa suç duyusunda bulunulduğu takdirde de ortaya çıkmalıdır.

Sahtelik iddiasının gündeme geldiği asıl davaya bakan hâkim gerek hukuk mahkemesinde açılan sahtelik davasını gerekse ceza mahkemesinde açılan ceza davasını bekletici sorun yapabilecektir. Ancak, bu davalar asıl davadan önce açılırsa, hâkimin sahtelik davası açılması için süre vermesine gerek yoktur. Anılan durumda, hâkim asıl davadan önce açılan sahtelik davasını bekletici sorun yapmalıdır. Asıl dava açılmadan önce hem hukuk mahkemesinde hem de ceza mahkemesinde dava açılmışsa, bu davalardan hangisinin bekletici sorun yapılacağı sorulabilir. Kanaatimizce, asıl davaya bakan mahkeme hangi mahkemede ki davanın daha erken sonuçlanacağı öngörüyorsa, o davanın bekletici sorun yapılmasına karar vermelidir. Bununla birlikte, bekletici sorun yapılması bir ara karar olduğu için, mahkeme bu karardan her zaman rücu edebilecektir. Diğer yandan, asıl davaya bakan mahkemenin geç sonuçlanacağını öngördüğü için bekletici sorun yapmadığı davada daha önce karar verildiği takdirde ise, o davada verilen hükmün esas alınmasına bir engel yoktur.

Resmi senette sahtelik iddiasıyla ilgili olarak akla gelebilecek bir başka soru ise, Kanunda öngörülen iki haftalık süre içinde sahtelik davası açılmasının asıl davaya herhangi bir etkisinin olup olmayacağıdır. Zira Kanunda sahtelik iddiasında bulunan tarafa ayrı bir dava açması için süre verilebileceği belirtilmekle yetinilmiştir. Kanaatimizce, Kanunda öngörülen iki haftalık kesin süre içinde hukuk mahkemesinde sahtelik davası açılır veya aynı sürede cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunmak suretiyle ceza mahkemesinde sahtecilik davası açılması sağlanırsa, bu davaların bekletici sorun yapılması gerekir. Çünkü asıl davaya bakan mahkemenin senede resmîyet kazandıran kişinin (noterin veya memurun) taraf olmadığı bir davada, resmi senedin sahte olup olmadığını inceleyerek karar vermesi zaten mümkün değildir. Kaldı ki, bekletici sorun yapılan davada verilecek karar, asıl davada verilecek kararı doğrudan etkileyebilecektir (HMK.m.214; BK.m.74). Hemen belirtmek gerekir ki, asıl davaya bakan mahkemenin bekletici sorun yapma kararı vermesi, sahteliği iddia edilen resmi senede da-

yanarak başlatılan icra takibinde takip işlemleri yapılmasına engel değildir. Çünkü resmi senetler ancak sahte oldukları mahkeme kararıyla sabit olduğu takdirde bir işleme esas alınamazlar (HMK.m.209/2).

Sahtelik iddiasında bulunan tarafın mahkemenin verdiği iki haftalık kesin süre içinde ayrı bir sahtelik davası açmamasının ne gibi sonuçlar doğuracağı ayrı bir soru işareti teşkil eder. Bu soruya verilecek cevap, sahtelik iddiasında bulunan taraf ve asıl davaya bakan mahkeme açısından ayrı ayrı incelenmelidir. Kanaatimizce, mahkemece verilen kesin sürenin geçirilmesi tarafın daha sonra ayrı bir sahtelik davası açmasına engel olmamalı; bir diğer deyişle, resmi senetteki imza veya yazıyı inkâr eden taraf Kanunda öngörülen iki haftalık kesin süre geçtikten sonra da sahtelik davası açabilmelidir. Aksi düşüncenin kabulü halinde, tarafın Anayasa'nın 138. maddesiyle güvence altına alınan hak arama hürriyeti ihlal edilmiş olur. Ayrıca, resmi senetlerdeki sahtelik iddiasının kamu düzenine ilişkin olması da kesin süre geçtikten sonra ayrı bir sahtelik davası açılabilmesi gerektiği düşüncesini desteklemektedir. Bu noktada, hakîmin verdiği kesin sürenin kaçırılmasının hiçbir yaptırımının olup olmayacağı sorulabilir. Doktrinde, resmi senedi inkâr eden tarafın iki haftalık kesin süre içinde görevli mahkemede ayrı bir sahtelik davası açmaması halinde, sahtelik iddiasından vazgeçmiş sayılacağı ve esas davanın açıldığı mahkemenin davaya devam ederek karar vereceği belirtilmektedir¹⁸. Kanaatimizce, burada bir ayırım yapılabilir. Taraf kendisine verilen iki haftalık kesin süre içinde dava açmadığı gibi, bilahare ayrı bir sahtelik davası da açmazsa, asıl davaya bakan mahkeme dosyadaki delil durumuna göre hükmünü tesis etmelidir. Buna karşılık, asıl davada sahtelik iddiasında bulunan taraf kendisine verilen kesin sürede geçtikten sonra evraka resmîyet kazandıran kişiyi de taraf göstererek ayrı bir dava açarsa, bu davanın bekletici sorun yapıp yapılmayacağına asıl davaya bakan mahkeme karar vermelidir. Mahkeme iki haftalık kesin süre geçtikten sonra açılan sahtelik davasının asıl davayı uzatmak amacıyla ikame edilmediği kanaatine varırsa, ilerde çelişkili kararların ortaya çıkmasını önlemek için sahtelik davasının sonucunun beklenmesine karar verebilmelidir. Buna karşılık, davalı asıl davada tahkikat aşamasının sonuna gelmesini bekler ve mahkemenin kararını vermeye

¹⁸ Kuru, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 259.

yakın olduğu bir tarihte, resmi makamı da taraf göstererek ayrı bir sahtelik davası açar ve bu davanın bekletici sorun yapılmasını isterse, bu davranışı dürüstlük kuralıyla bağdaştırmak mümkün değildir (HMK.m.29). Asıl davaya bakan mahkemenin dürüstlük kuralına aykırı bu gibi talepleri dikkate alma mecburiyeti yoktur. Kaldı ki, usûl ekonomisi ilkesi de davalının bu talebinin kabulüne engel teşkil eder. Asıl davaya bakan mahkeme anılan durumlarda sahtelik iddiasında bulunan tarafın süresinden sonra açtığı davayı bekletici sorun yapmaksızın dava dosyasına mübrez resmi senede dayanarak kararını verebilecektir. Dolayısıyla, sahtelik davasının Kanunda öngörülen kesin süre geçtikten sonra açılmasının yaptırımı, asıl davaya bakan mahkemenin sahtelik davasını bekletici sorun yapma zorunluluğunun ortadan kalkmasından ibarettir.

Hukuk mahkemesinde veya ceza mahkemesinde görülen sahtelik davasının bekletici sorun yapıldığı hallerde, o davalarda verilecek kararın şekli anlamda kesinleşmesinin beklenip beklenmeyeceği akla gelebilecek bir diğer sorudur.¹⁹ Bilindiği gibi, bekletici sorun yapma kararı nitelik itibarıyla bir ara karardır ve mahkemeler kural olarak ara kararlarından geri dönebilirler. O yüzden, asıl davaya bakan mahkemenin de sahtelik (veya ceza mahkemesindeki sahtecilik) davasını bekletici sorun yaptıktan sonra, bu kararından her zaman rücu etmesi mümkündür. Bu durumda, asıl davaya bakan mahkeme sahtelik incelemesi yapamayacak ve sahte olduğu iddia edilen resmi senedi esas alarak kararını verecektir. Ancak, asıl davaya bakan mahkemenin bu hareket tarzının bazı sorunlar doğurması ihtimal dâhilindedir. Bilhassa asıl davaya bakan mahkeme bekletici sorun yaptığı davada verilen kararın kesinleşmesini beklemeden hükmünü tesis eder ve bilahare senedin sahte olduğu ortaya çıkarsa, asıl davada sahte resmi senede dayanarak karar vermiş olacaktır. Bu durumda ise, hukuk mahkemesinin ve ceza mahkemesinin verdikleri kararlar birbiriyle çelişecektir. O itibarla, sahtelik iddiasının ciddi bulunduğu ve bu nedenle, hukuk veya ceza mahkemesinde görülen sahtelik davasının bekletici sorun yapılmasına karar verildiği hallerde, kural olarak o davada verilecek hükmün kesinleşmesinin beklenmesi daha isabetli olacaktır.

¹⁹ Yargıtay 1086 sayılı HUMK zamanında ceza davasının sonucunun bekleneceğine hükmetmiştir (12. HD 07.07.2011 2010/33387 K. 2011/14787, Uyar, İcra Takibinin Teminatsız Durdurulması, s. 500).

2- Adi Senetlerdeki Sahtelik İddiasının Derdest Davaya Etkisi

Adi senetlere yöneltilen sahtelik iddiasının görülmekte olan davaya etkisi resmi senetlerden farklı biçimde düzenlenmiştir. Kanun koyucu sahtelik iddiasının adi senetler üzerinde doğurduğu etkiyi “*senet herhangi bir işleme esas alınamaz*” ifadesiyle ortaya koymuştur (HMK.m.209/1). Kanunun ifadesinden üzerindeki imza veya yazı inkâr edilen adi senedin yargılama sırasında herhangi bir usûl işlemine konu olamayacağı açıkça anlaşılmaktadır. Buna göre, yargılama sırasında sahteliği iddia edilen bir adi senede hukuk davasında delil olarak dayanılması²⁰ ve mahkemenin bu senede dayanarak hüküm vermesi mümkün değildir. Kanunun bu düzenlemesi bilhassa senetle ispat kuralının uygulandığı davalarda (HMK.m.200) yargılamanın gidişatını etkileyecek, ispat yükünü taşıyan tarafın elinde iddiasını ispatlamaya yarayan başkaca bir kesin delil yoksa sahtelik iddiasının çözüme bağlanmasından elde edilecek sonuç davanın akıbetini de belirleyecektir. O yüzden, hâkimin sahtelik iddiasını ön sorun olarak incelemesi ve bu iddianın haklı olup olmadığı açıklığa kavuştuktan sonra hükmünü tesis etmesi yerinde olacaktır. Zira adi senede dayanan tarafın ispat yükünü yerine getirip getiremediği sahtelik iddiasının incelenmesinden elde edilecek sonuca bağlı olacaktır.

Adi senetlerde sahtelik iddiası ayrı bir davaya (sahtelik davası) konu olur ve asıl davaya bakan mahkeme sahtelik davasının sonucunu bekletici sorun yaparsa, sahtelik davasında karar verilinceye kadar, adi senet asıl davada herhangi bir işleme esas alınmayacaktır. Ancak, resmi senetlerden farklı olarak adi senetlerdeki sahtelik iddiasının ayrı bir davaya konu olması, o davada verilecek kararın her halükarda bekletici sorun yapılmasını gerektirmez.²¹ Örneğin adi senede dayanarak başlatılan genel haciz yoluyla icra takibinde senetteki imzaya itiraz

²⁰ Atalay, s. 550.

²¹ Sahtelik davasında tanık dinlenmesi ve bilirkişi incelemesi yapılması aşamasına gelinmişse icra mahkemesinin bekletici sorun yapması gerektiği yönünde bkz. Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Muhammet Özkes, *İcra ve İflas Hukuku*, Ankara 2015, s.168. Doktrindeki bir diğer görüşe göre ise, icra mahkemesi genel mahkemede açılan sahtelik davasını bekletici sorun yapamayacaktır. Zira imzaya itirazın incelenmesi İİK.m.68/a’da özel olarak düzenlenmiştir. O nedenle, icra dairesi ve icra mahkemesindeki imza inkârı sebebine dayanan sahtelik iddiası hakkında genel nitelikteki HMK.m.209 hükmü uygulanamayacaktır (Baki Kuru, *İcra ve İflas El Kitabı*, İstanbul 2013, s. 324).

edilmiş ve akabinde alacaklı icra mahkemesinden itirazın geçici kaldırılmasını talep etmişse (İİK.m.68/a), icra mahkemesi genel mahkemede görülen sahtelik davasını bekletici sorun yapabilecektir. Ancak, icra mahkemesi adi senetteki sahtelik iddiasını itirazın geçici kaldırılması prosedürü çerçevesinde incelemeye başlamışsa (İİK.m.68a), sonradan açılan ve tahkikat aşaması daha geride olan sahtelik davasını bekletici sorun yapmaktan kaçınabilir. Benzer şekilde İcra ve İflâs Kanununda kambiyo senetlerine özgü takip yolunda yazının inkârı halinde incelemenin nasıl yapılacağı belirtilmemekle birlikte (İİK.m.169), bu durum icra mahkemesinin sahtelik itirazı üzerine bizzat veya bilirkişi atamak suretiyle yazı incelemesi yapamayacağı ve genel mahkemede görülen davayı bekletici sorun yapmaktan kaçınamayacağı anlamına gelmez.²²

Yargıtay ise Hukuk Muhakemeleri Kanunu yürürlüğe girdikten hemen sonra verdiği kararlarda, icra mahkemelerinin sahtelik iddiasını inceleme yetkilerinin genel mahkemelere göre daha sınırlı olduğunu gerekçe göstererek, icra mahkemesinin genel mahkemede görülen davayı (sahtelik davası) her halükarda bekletici sorun yapması gerektiğini belirtmiştir.²³ Kanaatimizce, icra mahkemeleri takibe konu adi

²² Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin bir kararındaki karşı oy yazısında aksi yönde görüş bildirilmiştir : "...Kambiyo senetlerinde İİK.'nun 169/a maddesi gereğince dar yetkili icra mahkemesi imza inkarı dışındaki sahtecilik iddiasını inceleyemez. Çünkü bu maddede incelenebilecek itiraz sebepleri; a)İfta, b)İmhal, c)Zamanaşımı ve d)İmzaya itiraz olmak üzere sınırlı olarak sayılmıştır. Senette sahtecilik iddiasını inceleme görevi genel yetkili mahkemelere aittir. İmza itirazı da borca itirazdır. Yasa koyucu imza itirazının inceleme şeklini ayrıntılı olarak İİK.'nun 170.maddesinde düzenlediği halde sahtecilik itirazının incelenme şeklini İİK.'nda düzenlememiştir. Yasa koyucunun böyle bir iradesi olsa idi sahtecilik itirazının incelenme şeklini de belirlerdi. Takip hukukunda düzenlenmeyen bir konuda yorum yolu ile görevli olduğunu söylemek Anayasa'ya, İİK.'nuna ve İçtihadı birleştirme kararına açıkça aykırılık oluşturmaktadır..." (12. HD. 2014/26221 E. 2015/3195 K. 19.02.2015 T., www.legalbank.net).

²³ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin bu kararı şu şekildedir : "...6100 Sayılı HMK nun 209/1. maddesinde "Adi bir senetteki yazı veya imza inkar edildiğinde bu konuda bir karar verilinceye kadar, o senet herhangi bir işleme tabi tutulamaz." şeklindeki hükmü ile bir senette bulunan yazı ve imzanın inkarı halinde sahteliği hususunda bir karar verilinceye kadar senedin hiçbir işleme dayanak yapılamayacağı, hususu düzenlenmiştir. İcra mahkemeleri şikayet ve itirazları belli bir usule uyarak yargılayan ve objektif hukuk kurallarını şikayet ve itirazlara uygulamak suretiyle bunları takip hukuku bakımından kesin hükme bağlayan mahkemelerdir. Bu mahkemeler, takip hukukuna ilişkin uyumsuzlukları çözüme görevini yerine getirirken kural olarak tanık dinleyemeyeceklerinden dar (sınırlı) yetkili olup, sahtelik iddiasını inceleme yetkileri de genel mahkemeye göre daha kısıtlıdır. Genel mahkemeler senetteki sahtelik iddiasını HMK.nun 208 ve 209. maddelerinin

senetteki imzanın veya yazının sahte olup olmadığını HMK.m.211'de öngörülen sırayı takip ederek kendileri belirleyebildikleri için, sahtelik iddiasıyla karşılaştıkları her olayda genel mahkemede görülen sahtelik (menfi tespit) davasını bekletici sorun yapmak zorunda değildirler. Şüphesiz genel mahkemede görülen davada tahkikatın daha önde olduğu hallerde bekletici sorun yapma kararı verilmesi usûl ekonomisi açısından daha yerinde olabilir. Örneğin borçlu bir taraftan sahtelik itirazında bulunarak kambiyo senetlerine özgü takibin geçici olarak durdurulmasını istemiş (İİK.m.169, 170), diğer taraftan genel mahkemede sahtelik davası açmışsa, icra mahkemesi genel mahkemede veya ceza mahkemesinde görülmekte olan davanın bulunduğu aşamayı dikkate alarak, çelişkili kararlar verilmesini önlemek, boşa zaman ve emek kaybına meydan vermemek için bekletici sorun yapma kararı verebilir. Ancak, icra mahkemelerini her durumda genel mahkemelerde görülen sahtelik davalarının sonucunu beklemek zorunda bırakmanın isabetli olmadığı kanaatindeyiz.

Nitekim, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi de yeni tarihli kararlarında yukarıda zikrettiğimiz içtihadından dönmüştür. Yargıtay yeni tarihli kararlarında *"İcra mahkemesi, önüne gelen itiraz ve şikayetleri, İcra Ve İflas Kanunu'nda düzenlenen özel usul kurallarını uygulayarak takip hukuku bakımından kesin hükme bağladığından, anılan mahkemenin kararları kural olarak maddi anlamda kesin hüküm niteliği taşımaz. Bu nedenle borca veya imzaya itirazın incelenmesi sırasında sahtelik iddiasına dayalı olarak genel mahke-*

---

verdiği yetkiyle daha detaylı bir biçimde inceleme olanağına sahiptir (HGK'nun 06.02.2008 tarih ve 2008/12-77 esas, 2008/90 karar sayılı kararı). Anılan maddede sahtencilik davasının hukuk ya da ceza mahkemesinde açılması arasında herhangi bir ayrıma gidilmediği anlaşılmaktadır. Somut olayda, borçlular tarafından takibe konu senet hakkında C. Savcılığına suç duyurusunda bulunduğu ve henüz soruşturmanın devam ettiği dikkate alındığında HMK'nun 209. maddesi şartları oluştuğundan şikayete konu senet yönünden sahtelik iddiasının sonucunun beklenmesi gerekir. Bu nedenle takibin durdurulmasına karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile itirazın kaldırılmasına karar verilmesi isabetsizdir. Öte yandan her ne kadar mahkeme kararının gerekçesinde davalılardan Hüseyin Aktaş ve Selçuk Aktaş'ında takip borçlusu olduklarından aleylerine yöneltilen itirazın husumet yokluğundan reddedildiği belirtilmiş ise de; hüküm kısmında adı geçen her iki davalı aleyhine yöneltilen davanın husumet yokluğundan reddine karar verilmesi gerekirken yalnızca Hüseyin Aktaş aleyhine yönelik itirazın husumet yokluğundan reddine karar verilmesi de doğru görülmemiştir..." (Yargıtay 12.HD.03.12.2012 T. E:18504, K:35906 www.e-uyar.com). Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin aynı yöndeki bir başka kararı için bkz. 12.HD.15.10.2012 T. E:10993, K:29291, www.e-uyar.com.

melerde açılan davaları bekletici mesele yapamayacağı gibi takibin durdurulmasına da karar veremez. Sadece İİK'nun 169/a-2. maddesi uyarınca itirazın esası hakkındaki kararına kadar icra takibinin muvakkaten durdurulmasına karar verebilir" şeklinde görüş bildirmektedir. Bu karardan da anlaşılacağı üzere, icra mahkemeleri borca (örneğin senette tahrifat) veya imzaya itiraz (örneğin sahte imza atılması) teşkil eden sahtelik iddialarını bizzat inceleyerek karara bağlayabileceklerdir. Bir diğer ifadeyle, Yargıtay'ın yeni tarihli kararlarında isabetli biçimde, icra mahkemelerinin sahtelik iddialarını inceleme yetkilerinin genel mahkemelere nazaran kısıtlı olmadığını benimsediği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin genel mahkemelerde (hukuk ve ceza mahkemeleri) görülen sahtelik davalarının bekletici sorun yapıp yapılmayacağı konusunda ise eski içtihatlarından tamamen farklı yönde bir görüş benimsediği tespit edilmektedir. Zira Yargıtay önceki tarihli içtihatlarında icra mahkemelerinin dar yetkili oldukları için genel mahkemelerdeki sahtelik incelemesinin sonucunu beklemeleri gerektiği yönünde görüş bildirirken, yeni içtihatlarında "borca veya imzaya itirazın incelenmesi sırasında sahtelik iddiasına dayalı olarak genel mahkemelerde açılan davaları bekletici mesele yapamayacağı" yönünde görüş bildirmektedir.²⁴

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin yukarıda zikrettiğimiz yeni tarihli kararlarına katılmıyoruz. Bu bağlamda, öncelikle belirtmek gerekir

²⁴ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin bu yöndeki bir diğer kararı ise şu şekildedir : "... İcra mahkemesi, önüne gelen itiraz ve şikayetleri, İcra Ve İflas Kanunu'nda düzenlenen özel usul kurallarını uygulayarak takip hukuku bakımından kesin hükme bağladığından, anılan mahkemenin kararları kural olarak maddi anlamda kesin hüküm niteliği taşımaz. Bu nedenle borca veya imzaya itirazın incelenmesi sırasında sahtelik iddiasına dayalı olarak genel mahkemelerde açılan davaları bekletici mesele yapamayacağı gibi takibin durdurulmasına da karar veremez. Sadece İİK'nun 169/a-2. maddesi uyarınca itirazın esası hakkındaki kararına kadar icra takibinin muvakkaten durdurulmasına karar verebilir. İcra mahkemesince takibe konu alacakla ilgili bir karar verilmiş olması, aynı alacak hakkında genel mahkemelerde dava açılmasına engel oluşturmaz. Borçlunun sahtelik nedenine dayalı olarak açtığı menfi tespit davası, İİK'nun 72. maddesi kapsamında bir dava olup, anılan maddedeki usule göre mahkemeden alınacak ihtiyati tedbir kararı ile icra takibi durdurulabilir. Sahtelik nedeniyle açılan menfi tespit davası gibi, cumhuriyet savcılığına aynı nedenle yapılan şikayet ve ceza mahkemesinde açılan dava da kendiliğinden icra takibini durdurmaz ve bekletici mesele yapılamaz. Ancak cumhuriyet savcılığı veya ceza mahkemesince tedbir kararı verilirse icra takibi durdurulabilir..." (12. HD. 2014/28544 E. 2015/3952 K. 26.02.2015 T. www.legalbank.net).

ki, adi senet üzerindeki imza veya yazıyla ilgili sahtelik iddiasında bulunulduğunda icra mahkemesinin izleyeceği usûl ve yapacağı inceleme ile genel mahkemenin yapacağı inceleme arasında hiçbir fark yoktur.²⁵ İcra mahkemesi takibe konu senedin sahte olduğu ileri sürüldüğü takdirde, Kanunun kendisine tanıdığı yetkiyi kullanarak ilk planda takibin geçici olarak durdurulmasına karar verebilirse de (İİK.m.169/a,2; 170/2), borçlunun ödeme emrine yaptığı itirazın haklı olup olmadığı konusunda nihai bir hüküm tesis edebilmek için sahtelik incelemesi yapmak zorunda kalacaktır. İcra mahkemesi bu incelemeyi İİK.m.68a'da öngörülen usûlle yapabilecektir (İİK.m.169/3). İİK.m.169/a hükmünde yazının inkârı halinde incelemenin nasıl yapılacağına dair herhangi bir hüküm olmaması icra mahkemesinin yazının inkâr edildiği (borca itiraz) hallerde de bilirkişi incelemesi yapılmasına karar vermesine engel değildir. Nitekim, Yargıtay'ın 1086 sayılı HUMK dönemindeki uygulaması bu yöndedir.²⁶ İşte bu noktada icra

²⁵ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi önceki tarihli kararlarında Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 06.02.2008 tarih ve 2008/12-77 E. 2008/90 K. sayılı kararına atf yapmakta ve buna istinaden icra mahkemelerinin sahtelik iddiasını inceleme konusunda dar yetkili olduklarını belirtmekte idi. Halbuki, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin kararlarına dayanak yaptığı Hukuk Genel Kurulu kararı 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun yürürlükte olduğu dönemde verilmiştir. Anılan Hukuk Genel Kurulu kararının verildiği tarihte yürürlükte olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa göre sahtelik incelemesi yapıldığında, senet düzenlenirken orada bulunan kişilerin tanık olarak dinlenmeleri söz konusu idi (HUMK.m.309/1). İcra mahkemelerinin kural olarak tanık dinleme yetkileri bulunmadığı için, Hukuk Genel Kurulu kararının verildiği tarih itibarıyla isabetli olduğu söylenebilir. Ancak, Hukuk Muhakemeleri Kanununda adi senetlerde sahtelik iddiasını inceleme usulü değiştirilmiş ve 1086 sayılı HUMK'dan farklı olarak senet düzenlenirken orada hazır bulunanların tanık olarak dinlenmeleri usulü terk edilmiştir (HMK.m.208). Dolayısıyla, icra mahkemeleri önlerine gelen bir adi senedin sahte olup olmadığını aynı genel mahkemeler gibi HMK.m.211 hükmündeki sırayı takip ederek ve tanık dinlemeye gerek kalmaksızın inceleyebileceklerdir (İİK.m.68a/4 atfıyla). Bir diğer deyimle, bugün icra mahkemelerinin ve genel mahkemelerin sahtelik incelemesi konusundaki yetkileri aynıdır. 1086 sayılı HUMK yürürlükte iken dahi icra mahkemeleri ile hukuk mahkemelerinin sahtelik iddiasını inceleme yetkileri arasında bir fark olmadığı yönündeki bir görüş için ayrıca bkz. Özbek, s. 205.

²⁶ Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı şöyledir : "İcra takibinin dayanağı 2282469 numaralı 30.03.2004 keşide tarihli 75.000.000.000 TL bedelli çek miktarının, 5.000.000.000 TL iken tahrifatla mevcut haline dönüştürüldüğü yaptırılan bilirkişi incelemesi ile tespit edilmiştir. Bu durumda alacaklının tahrifat öncesine ait senet bedeli üzerinden takibe devam hakkı vardır. Borçlu, İİK'nun 169/a maddesinde belirlenen koşullarda takip alacaklısına herhangi bir ödeme yaptığını da ispatlayamadığına göre, mahkemece borçluların diğer itiraz nedenleri incelenerek, oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, bu çek yönünden, tahrif

mahkemesinin seçimlik bir hakkının olduğu; sahtelik (imza veya yazı) incelemesini kendisi yapabileceği gibi, tahkikatın daha ileride olduğu hallerde genel mahkemede (hukuk veya ceza mahkemesindeki) sahtelik incelemesinin sonucunu da bekleyebileceği kanaatindeyiz. İcra mahkemesinin verdiği kararların kesin hüküm teşkil etmemesi, genel mahkemede görülen davanın bekletici sorun yapılmasına engel teşkil etmez. Nitekim, 1086 sayılı HUMK döneminde de sahtelik davası açılmış ve o davaya bakan mahkeme bilirkişi incelemesi yapılmasına ve tanık dinlenmesine karar vermişse senet herhangi bir işleme esas alınamıyor; sahteliği iddia edilen senede dayanarak başlatılan icra takibi ihtiyati tedbir kararı verilmesine gerek kalmaksızın kendiliğinden duruyor ve bu arada genel mahkemede görülen dava bekletici sorun yapıyordu.²⁷ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi adi senedin altındaki imzanın inkâr edildiği ve senetle ilgili ayrı bir ceza davasının açıldığı hallerde, icra mahkemesinin ceza davasını bekletici sorun yapması gerektiğine karar vermiştir²⁸. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi imza inkârı dışındaki sahtelik iddialarının varlığı halinde de icra mahkemesinin

---

edilen kısım yerine takibin tümünden iptaline karar verilmesi isabetsizdir" (12. HD. 16.1.2007 T. E: 2006/22352, K: 251, www.e-uyar.com).

²⁷ Talih Uyar, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. II, Ankara 2010, s. 2360. Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı şöyledir: "Alacaklının kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile başlattığı takipte borçlu yasal süre içerisinde imza inkarında bulunmuştur. Ne var ki; borçlunun müşteki olarak yer aldığı Çorum Ağır Ceza Mahkemesine sahtecilikten dava açıldığı görülmüştür. Bu durumda HUMK.nun 317. maddesi hükmü gereğince açılan davanın hukuk veya ceza ayırımı yapılmaksızın bekletici mesele yapılması gerekir" (12. HD. 11.05.2010 T. E:2009/30254, K:2010/11850, www.e-uyar.com).

²⁸ Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı şöyledir: "... Borçlu hakkında bonoya dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip başlatılmış, 10 örnek ödeme emri tebliği üzerine, borçlu vekili takip dayanağı senetteki imzanın borçluya ait olmadığını belirterek imzaya itiraz etmiş, takibin iptalini istemiştir. Ayrıca takip dayanağı bono hakkında dava dışı lehtar ile alacaklı hakkında İzmir 7.Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2010/162 sayılı dosyasında sahtecilik suçu kapsamında kamu davası bulunduğu da görülmektedir. Bu durumda 6100 sayılı HMK 209/1 maddesi uyarınca, anılan konuda bir karar verilinceye kadar, senet herhangi bir işleme esas alınamaz. İcra takibinin yukarıda yer verilen madde doğrultusunda durdurulması gerekirken, imza incelemesi yapılarak İİK.nun 170/3. maddesi gereğince sonuca gidilmesi doğru değil ise de, sonuçta takibin durdurulması kararı verildiğinden sonucu doğru mahkeme kararının onanması yoluna gidilmiştir. Sonuç :Alacaklının temyiz itirazlarının reddi ile sonucu doğru mahkeme kararının yukarıda yazılı nedenlerle İİK.'nun 366. ve HUMK.'nun 438. maddeleri uyarınca (Onanmasına)..." (12. HD. 03.05.2012 T. E:10024, K:14855, www.e-uyar.com).

genel mahkemede (ceza mahkemesindeki) davanın bekletici sorun yapılmasına karar vermekte idi.²⁹ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi her ne kadar yeni tarihli kararlarında gerek imza gerekse imza dışındaki sahtelik iddialarında HMK.m.209 hükmünün uygulanmayacağını kabul etmekte ise de, bu düşüncenin kabulü halinde dahi icra mahkemesinin genel mahkemede görülen davayı bekletici sorun yapmasına engel yoktur. Zira hukuk mahkemesinde sahtelik (menfi tespit) davası veya ceza mahkemesinde sahtecilik davası açılmasıyla birlikte takibin kendiliğinden durup durmayacağı (HMK.m.209) ile icra mah-

²⁹ Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı şu şekildedir : “Ancak sahtelik iddiasının imza inkarı dışındaki bir nedene de dayanması halinde ise 6100 sayılı HMK. nun 209/1. maddesinin amir hükmü gereği icra takibi olduğu yerde durur. Bunun için sahtelik iddiasının ileri sürüldüğü Cumhuriyet Savcılığı ya da mahkemece ayrıca tedbir kararı verilmesi gerekmez. Borçlu tarafından icra dairesine başvurulması halinde icra müdürlüğünce anılan madde uyarınca sahtelik davası sonuna kadar icra takibinin durdurulması gerekir. İcra müdürünün kararının taraflarca İİK. nun 16/2. maddesi uyarınca süresiz şikayet konusu yapılabileceği tabidir. Öte yandan borçlu tarafından doğrudan icra mahkemesine başvurulmasına da yasal engel olmadığı gibi, hâkim, 6100 sayılı HMK. nun 209/1. maddesini re’sen nazara almalıdır. Pek tabidir ki mahkemece sahtelik iddiasının imza inkarı dışındaki bir nedene dayandığının belirlenmesi halinde takip hukukunun özelliği ve ivedi karar verilmesi gerekliliğinin bir sonucu olarak, sahtelik davası bekletici mesele yapılmadan, sahtelik davasında karar verilmeye kadar icra takibinin durdurulmasına karar verilmesi gerekir. O halde mahkemece HMK’nun 209. maddesi şartları oluştuğundan şikayete konu senet yönünden sahtelik iddiasının sonucunun beklenmesi gerekir. Bu nedenle takibin kovuşturma sonuna kadar durdurulmasına karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile hüküm tesisi isabetsizdir” (12. HD. 28.01.2013 T. E: 2012/33903, K:2436, www.e-uyar.com). Yargıtay’ın aynı yöndeki bir diğer kararı ise şu şekildedir : “Borçlu vekili, kambiyo takibine konu edilen çekin kambiyo senedi vasfını taşımadığını, bu çek yaprağının, 2002 yılında kapatılan Çaykara Halk Bankası tarafından verilmiş bir çek yaprağı olduğunu, alacaklı tarafından bu çek yaprağının her nasılsa ele geçirilerek tahrif edilip doldurulduğunu, müvekkili tarafından böyle bir çekin verilmediğini belirterek icra takibinin durdurulmasına ve iptaline karar verilmesini talep etmiş, mahkemece takip konusu çekin tüm unsurlarının tamam olup borçlunun da İİK’nun 169/a maddesi kapsamında, borcu olmadığını, borcun itfa veya imhal edildiğini resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile kanıtlamadığından bahisle itirazın reddine karar verilmiştir. Alacaklı hakkında Resmi Belgede Sahtecilik, suçlamasıyla Trabzon Cumhuriyet Başsavcılığınca 25.04.2011 tarihli kamu davasının açıldığına ve iddianamede Trabzon 3. Asliye Ceza Mahkemesince 09.05.2011 tarihinde kabul edildiğine göre, (HGK’nun 05.05.2010 tarih ve 2010-12-74-243 sayılı kararında da vurgulandığı üzere) HMK md. 209/1 fıkrası gereğince bu davanın sonucunun beklenmesi ve takip konusu çekin “bu konuda bir karar verilmeye kadar, herhangi bir işleme esas alınmamasına karar verilmesi” gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru değildir” (12. HD. 23.01.2012 T. E:2011/14543, K:2012/1094, www.e-uyar.com).

kemesinin sahtelik itirazının haklı olup olmadığını ne şekilde karara bağlayacağı başka meselelerdir. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin görüşü kabul edilse ve bir an için HMK.m.209 hükmünün sadece hukuk davalarında uygulanacağı kabul edilse bile, bu durum icra mahkemesinin senedin sahte olup olmadığı konusunda genel mahkemede yapılan incelemeden ve orada varılan sonuçtan yararlanmasına engel değildir. Çünkü sahtelik davasına bakan genel mahkeme ister ihtiyati tedbir kararı versin isterse borçlunun bu talebini reddetsin, bu durum icra mahkemesinin itirazın kaldırılması prosedürünü (İİK.m.68, 68a) devam ettirmesine ve bu bağlamda sahtelik incelemesi yapmasına engel değildir. İcra mahkemesi her iki ihtimalde de sahtelik incelemesini kendi yapmak yerine, tahkikat aşaması daha ileride olan sahtelik davasını bekletici sorun yapabilir. İcra mahkemesinin verdiği kararların maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemesi de bu konuda bir engel teşkil etmez. İcra mahkemelerinin genel mahkemede açılan menfi tespit davasını bekletici sorun yapmasına hiçbir engel olmadığı gibi,³⁰ aksi düşüncenin kabulü halinde, icra mahkemesi en baştan (veya yeniden) sahtelik incelemesi yapmak zorunda kalacak ve bu durum usûl ekonomisi ilkesine aykırı olacaktır. Zira, icra mahkemelerinin bekletici sorun yapma seçeneklerinin elinde alınması zaman ve emek kaybına neden olacağı gibi, gereksiz yere masraf yapılmasına da sebebiyet verecektir. Ayrıca, aynı senet hakkında hem icra mahkemesinde hem de genel mahkemede sahtelik incelemesi yapılması çelişkili kararlar verilmesine neden olabilecektir. O yüzden, sahtelik iddiasının vuku bulduğu hallerde icra mahkemelerinin ihtiyari bekletici sorun müessesinden yararlanabilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

B- Sahtelik İddiasının İhtiyati Tedbir Kararlarına Etkisi

Dava dosyasına ibraz edilen bir senedin sahte olduğu iddia edildiği takdirde, bu senede dayanarak daha önce verilen ihtiyati tedbir

³⁰ İcra mahkemesinin genel mahkemede görülen bir davayı bekletici sorun yapması kabul edilebilir bir karardır. Çünkü, genel mahkemede görülen dava genel hükümlere göre görülecek ve yargılama sonunda verilen karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil edecektir. Buna karşılık, icra mahkemesinin verdiği karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediği için, genel mahkemenin icra mahkemesinin vereceği kararı bekletici sorun yaparken dikkatli olması gerekir (İbrahim Aşık, Medeni Usul Hukukunda Bekletici Sorun, Ankara 2012, s. 120-121).

kararlarının akibetinin ne olacağı önemli bir sorun teşkil eder. 1086 sayılı HUMK.m.317'de "*Ancak, bu senede müsteniden evvelce ittihaz edilen ihtiyati tedbirlere de halel gelmez*" denilmek suretiyle, sahtelik iddiasının ihtiyati tedbir kararlarını etkilemeyeceği açıkça belirtilmişti. Hukuk Muhakemeleri Kanununda da aynı prensip korunmuş ve sadece HUMK.m.317'de kullanılan ifadenin sadeleştirilmesiyle yetinilmiştir (HMK.m.209/3). O yüzden, 1086 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu yürürlükte iken doktrinde ileri sürülen görüşlerden ve Yargıtay'ın verdiği kararlardan bugün de yararlanmak mümkündür.

Hukuk Muhakemeleri Kanununda sahtelik iddiasının ihtiyati tedbir kararının verilmesinden önce veya sonra ileri sürülmesine göre bir ayırım yapılmadığı için, her iki ihtimalde de ihtiyati tedbir kararları sahtelik iddiasından etkilenmeyecektir. Buna ilaveten, Kanunda senedin türü bakımından da bir ayırım yapılmadığı için gerek adi senetlere gerekse resmi senetlere istinaden verilen tedbir kararları sahtelik iddiasından etkilenmeyecek ve ayakta kalmaya devam edecektir. Esasen sahtelik iddiasının resmi senetlere dayanarak verilen ihtiyati tedbir kararlarını etkilemeyeceği HMK.m.209/2 hükmünden de çıkarılabilir. Zira resmi senet sahteliği mahkeme kararıyla sabit oluncaya kadar her türlü işleme esas alınmaya devam edeceğine göre (HMK.m.209/2), o resmi senede dayanarak verilen ihtiyati tedbir kararının hüküm ve sonuçlarını doğurmaya devam etmesi doğaldır. Örneğin düzenleme şeklindeki bir noter senedi hakkında sahtelik davası açılrsa bile, bu dava o senede dayanarak verilmiş ihtiyati tedbir kararını etkilemeyecek; resmi senedin sahte olup olmadığı anlaşılıncaya kadar ihtiyati tedbir kararı hüküm ve sonuçlarını doğurmaya devam edecektir (HMK.m.209/3).

Yukarıda zikredilen açıklamalar sahteliği iddia edilen adi senetlere dayanarak verilen ihtiyati tedbir kararları için de geçerlidir. Esasen adi senet hakkındaki sahtelik iddiası kural olarak o senedin herhangi bir işleme esas alınmasını önlemektedir (HMK.m.209/1). Ancak, bu kurala ihtiyati tedbirler bakımından bir istisna getirilmiş ve sahteliği iddia edilen adi senede dayanarak verilen ihtiyati tedbir kararlarının hüküm ve sonuçlarını doğurmaya devam edeceği benimsenmiştir (HMK.m.209/3). Böylece, bir yandan sahteliği iddia edilen adi senedin herhangi bir işleme esas alınamayacağı kabul edilirken (HMK.m.209/1), diğer yandan aynı senede dayanarak verilen tedbir kararlarının ayakta

kalacağı benimsenmiş; bu şekilde, tarafların çatışan menfaatleri telif edilmiş³¹ ve sahtelik iddiasının etkisi yumuşatılmıştır. Aksi düşüncenin kabulü halinde, basit bir sahtelik iddiasında bulunarak ihtiyati tedbir kararı bertaraf edilebilir ve lehine senet düzenlenen taraf telafisi çok güç zararlara katlanmak zorunda kalabilirdi.

Öte yandan, Hukuk Muhakemeleri Kanununda senet sahibinin haklarının korunması için yeni tedbirler talep edebileceği de kabul edilmiştir (HMK.m.209/3).³² Buna göre, davaya bakan mahkeme sahtelik iddiasının ciddi olmadığı kanaatine varırsa (HMK.m.211,a) veya yargılama sırasında alınan bilirkişi raporunda senedin sahte olmadığı yönünde görüş bildirilirse (HMK.m.211,b), ihtiyati tedbir kararı vermek suretiyle, HMK.m.209/1 hükmünün sahtelik iddiasına bağladığı sonuçları zayıflatabilecektir. Bilhassa sahtelik iddiasının haksız olduğuna dair güçlü emareler varsa, sahtelik davasına bakan mahkeme en azından ihtiyati tedbir yoluyla takibe devam edilmesine karar vererek tarafların menfaatlerini telif edebilmelidir. Bu düşüncenin kabulü bilhassa kambiyo senetlerine istinaden başlatılan icra takipleri bakımından önem arz eder. Zira borçlunun sahtelik davası açması her ne kadar icra takibini kendiliğinden durduracaksa da (HMK.m.209/1)³³, sahtelik iddiasının dayanaksız olduğunu ortaya koyan emarelerin varlığı halinde (bilirkişi raporu, savcılık soruşturmasında senedin sahte olmadığına anlaşılması gibi), lehine senet düzenlenen tarafın (alacaklı) takibe devam edilmesine dair ihtiyati tedbir kararı verilmesini istemesi gündeme gelebilir (HMK.m.209/3).³⁴ Benzer şekilde, cumhuriyet savcılığı nezdinde suç duyurusunda bulunulur ve savcılık tarafından alınan bilirkişi raporunda senedin sahte olmadığı sonucuna ulaşıldığı için takipsizlik kararı verilirse, alacaklının ihtiyati tedbir yoluyla takibin devamına karar verilmesini isteyebilmesi söz konusu olabilir. Buna karşılık, savcılık nezdinde yürütülen soruşturmada alınan bilirkişi

³¹ 1086 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu bakımından aynı yönde bkz. Kuru, Usul, s.2102; Özbek, s. 189- 190.

³² 1086 sayılı HUMK.m.317, c.3'de de aynı yönde bir hüküm bulunuyordu.

³³ Bu konudaki tartışmalar ve Yargıtay'ın konuyla ilgili içtihatları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ilerde V, C, 1.

³⁴ 1086 sayılı HUMK zamanında da doktrinde sahtelik iddiasının ciddi olmadığı veya icra takibini akamete uğratmak için yapıldığına dair emarelerin varlığı halinde, sahtelik davasına bakan mahkemenin HUMK.m.317 hükmüne istinaden takibin devamına karar verebileceği savunulmuştur (Kuru, Usul, C.II, s. 2102; Özbek, s. 189).

raporunda senedin sahte olduğu sonucuna ulaşılır ve akabinde ceza davası açılırsa, ceza mahkemesinde sahtecilik davası açılmakla takip zaten kendiliğinden durduğu için (HMK.m.209/1), bu durumda ayrıca yeni bir ihtiyati tedbir kararı vermeye gerek yoktur (HMK.m.209/3).³⁵

Öte yandan, ihtiyati tedbir kararı bir geçici hukuki koruma önlemi olduğu için sahteliği iddia edilen senede dayanarak verilen tedbir kararının bilahare kaldırılması gündeme gelebilir. Davaya bakan hâkim karşı tarafın talebi üzerine ihtiyati tedbir kararının haklılığını koruyup korumadığını yeniden değerlendirmeli ve gerekiyorsa tedbir kararını kaldırmalıdır. Mesela ceza davasında senedin sahte olduğu sonucuna ulaşılmış ve bu karar kesinleşmişse, hukuk mahkemesinin o senede dayanarak verdiği tedbir kararını kaldırması gerekecektir.

C- Sahtelik İddiasının İcra Takiplerine Etkisi

1- Genel Olarak

Alacaklı elindeki senede dayanarak icra takibi başlattığında borçlunun sahtelik iddiasıyla karşılaşabilir. Borçlu genel haciz yoluyla takipte ödeme emrine itiraz edince takip durduğu için, itirazı bertaraf edilinceye kadar herhangi bir zarara uğramaz. Buna karşılık, alacaklının kambiyo senetlerine özgü icra takibine girdiği hallerde, borçlunun itirazı (sahtelik iddiası) takibi kendiliğinden durdurmayacağı için, sahtelik iddiasında bulunan takip borçlusu hak kaybına uğrayabilir. Dolayısıyla, bu başlıkta bilhassa alacaklının kambiyo senetlerine özgü icra takibine girdiği ve borçlunun da sahtelik iddiasında bulunduğu ihtimal üzerinde durulacaktır.

Diğer yandan, sahtelik iddiasının ileri sürülme biçimi icra takibinin dayanağını teşkil eden senedin türüne göre de farklılık arz eder. Aleyhinde icra takibi başlatılan taraf adi senedin sahte olduğunu gerek ödeme emrine itiraz etmek gerekse ayrı bir sahtelik davası açmak suretiyle ileri sürebilir. Buna karşılık, icra takibi resmi senede dayanıyorsa, borçlu senedin sahte olduğunu ancak genel mahkemede açacağı

³⁵ Ancak, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi ceza davası açılmasının tek başına icra takibini durdurmayacağı; takibin durması için ceza mahkemesinin ihtiyati tedbir kararı vermesi gerektiği görüşündedir (12. HD. 17.03.2015 T. E:2014/29455, K:4760, www.e-uyar.com).

bir sahtelik (menfi tespit) davasıyla tartışma konusu yapabilecektir. Bu nedenle, sahtelik iddiasının icra takibine etkisini adi ve resmi senetler bakımından ayrı ayrı incelemekte fayda vardır.

2- Sahtelik İddiasının Resmi Senetlere Dayanarak Başlatılan İcra Takiplerine Etkisi

Adi veya resmi senetlere yöneltilen sahtelik iddiası sadece genel mahkemelerde görülen davaları değil, aynı zamanda o senede dayanarak başlatılan icra takiplerini de ilgilendirmektedir. O yüzden, sahtelik iddiasının icra takiplerine etkisini ayrı bir başlıkta incelemekte fayda vardır. Öncelikle belirtmek gerekir ki, resmi senetler sahteliği bir mahkeme kararıyla sabit oluncaya kadar işlemlere esas alınmaya devam edilecekleri için (HMK.m. 209/2), resmi senetlere dayanarak başlatılan icra takipleri sahtelik iddiası nedeniyle sekteye uğramazlar. Bir diğer deyişle, resmi senetlere yöneltilen sahtelik iddiası icra takiplerini doğrudan durdurmaz.

Bilindiği gibi, genel haciz yoluyla takipte borçlunun ödeme emrine itirazıyla birlikte takip kendiliğinden durmaktadır. Alacaklı elindeki resmi senede (örneğin noter senedine) dayanarak genel haciz yoluyla takip başlattığı takdirde ise, borçlu imzanın kendisine ait olmadığı gerekçesiyle ödeme emrine itiraz edemeyeceği için³⁶, takibin akıbetinin ne olacağı HMK.m.209/2 hükmü dikkate alınarak belirlenecektir. Benzer şekilde, resmi senetler hakkında savcılık nezdinde suç duyurusunda bulunulması da tek başına ve doğrudan doğruya icra takibinin durması sonucunu doğurmayacaktır.

Alacaklı elindeki resmi senede dayanarak genel haciz yoluyla takip başlatmış ve borçlu o senetle ilgili olarak hukuk mahkemesinde bir sahtelik davası açmış olabilir (HMK.m.208/4). Bu ihtimalde, (davacı) borçlu sahtelik davasını kazandığı takdirde, icra takibinin durması için hukuk mahkemesinin verdiği kararın kesinleşmesinin gerekip gerekmediği sorulabilir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda resmi senetlerdeki yazı veya imzanın sahteliği ancak mahkeme kararıyla sabit olursa, o senedin herhangi bir işleme esas alınamayacağı kabul edil-

³⁶ Borçlu resmi senetteki imzanın (örneğin noter tasdikli bir senetteki imzanın) kendisine ait olmadığını sadece genel mahkemede sahtelik davası açmak suretiyle ispat edebilir (Kuru, İcra ve İflas El Kitabı 2013, s. 225).

miştir (HMK.m.209/2). Kanaatimizce, Kanundaki “mahkeme kararıyla sabit oluncaya kadar” ifadesi (HMK.m.209/2) hükmün şekli anlamda kesinleşmesi şeklinde anlaşılmalıdır. Bir diğer ifadeyle, hukuk mahkemesi resmi senedin sahte olduğuna karar verirse, o senede dayanarak başlatılan icra takibi kendiliğinden durmalıdır (HMK.m.209/2). Zira hukuk mahkemesinin verdiği karar şekli anlamda kesinleşinceye kadar icra takibine devam edileceği kabul edilirse, sahtelik iddiasında bulunan takip borçlusu bakımından telafisi mümkün olmayan zararlar doğabilecektir. Yerel mahkemenin davanın kabulüne dair verdiği karar temyiz edildiği takdirde ise, icra takibi temyiz incelemesi sonuçlanıncaya kadar durmaya devam edecektir. Burada Yargıtay’ın temyiz incelemesi sonunda yerel mahkemenin kararını bozduğu takdirde, alacaklının duran takibe devam edip edemeyeceği bir başka problem teşkil eder. İlk bakışta resmi senetlerdeki sahtelik iddiasının sadece o senedin taraflarını değil, aynı zamanda kamu düzenini de ilgilendirdiği³⁷ göz önüne alınarak, yerel mahkemenin verdiği kararın bozulması halinde icra takibine devam edilebilmesi gerektiği düşünülebilir. Ancak, kanaatimizce bu sorunla ilgili karşılaşılabilecek tüm ihtimaller için geçerli olabilecek bir çözüm öngörmek güçtür. Çünkü, Yargıtay yerel mahkemenin kararını usûlden veya esastan bozabileceği gibi, bozmanın kapsamı da her olayda farklılık arz edebilecektir. Örneğin Yargıtay yerel mahkemeye sunulan bilirkişi raporunu bazı açılardan yeterli görmez ve dava dosyasının Adli Tıp Kurumu’na gönderilerek yeni bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verirse, bozma kararı senedin sahte olup olmadığı meselesini çözüme bağlamış olmayacaktır. Benzer şekilde, Yargıtay yerel mahkemenin kararını bozar ve takip borçlusu bu karar aleyhinde karar düzeltme yoluna müracaat ederse, bu defa da karar düzeltme başvurusu sonuçlanıncaya kadar icra takibinin akıbetinin ne olacağı sorusuyla karşılaşılır. Kanaatimizce, bu soruna çözüm ararken, sahtelik iddiasında bulunulmasının adi senetler ile resmi senetler bakımından doğurduğu farklı sonuçlar gözden kaçırılmamalıdır. Yukarıda zikredildiği gibi Yargıtay’ın bozma kararı çok farklı nedenlere dayanabileceği için bu konuda somut olayın özelliklerine uygun çözüm bulunmasına imkân verecek bir yol

³⁷ Resmi senetlerde sahtelik iddiası senedi düzenleyen ve ibraz eden kamu görevlisini itham altında bıraktığı için kamu düzenini yakından ilgilendirmektedir (Kuru, Usul, C.II, s. 2165).

düşünülmelidir. Kanaatimizce, sahtelik davasına bakan hukuk mahkemesi yargılamanın sonunda resmi senedin sahte olduğuna karar verdiği takdirde, ihtiyati tedbir yoluyla icra takibinin durmasına karar vermeli; temyiz incelemesi sonunda kararın bozulması halinde ise, bozma kararının içeriğine göre tedbirin devamına veya kaldırılmasına karar vermelidir. Böylece, resmi senede dayanan taraf ile sahtelik iddiasında bulunan tarafın menfaatleri somut olayın özelliklerine göre telif edilmiş olacaktır.

3- Sahtelik İddiasının Adi Senetlere Dayanarak Başlatılan İcra Takiplerine Etkisi

Sahtelik iddiasının adi senetlere istinaden başlatılan icra takiplerine etkisinin ne olacağı ayrı bir soru işareti teşkil eder. 1086 sayılı HUMK zamanında davaya bakan hâkimin bilirkişi incelemesi yapılmasına ve tanık dinlenmesine karar vermesiyle birlikte (HUMK.m.317), icra takiplerine devam edilemeyeceği gerek doktrindeki yazarlar gerekse Yargıtay tarafından kabul ediliyordu.³⁸ Hukuk Muhakemeleri Kanununda ise adi senetlerde sahtelik iddiasının ileri sürülmesiyle birlikte o senedin hiçbir işleme esas alınamayacağı açıkça kabul edildiği (HMK.m.209/1) ve böylece, sahtelik iddiasının etkisi zaman itibarıyla geriye çekildiği için, icra takiplerinin bu hükümden etkilenip etkilenmeyeceği sorun teşkil etmiştir.

Bilindiği gibi, genel haciz yoluyla takipte borçlunun ödeme emrine itiraz etmesiyle birlikte takip kendiliğinden durur (İİK.m.66). O yüzden, itirazın kaldırılması prosedürü sırasında (İİK.m.68, 68a) veya itirazın iptali davası görülürken (İİK.m.67), sahtelik itirazının takibi durdurup durdurmayacağı sorunu gündeme gelmez. Bununla birlikte, borçlu Kanun'da öngörülen yedi günlük süre içinde ödeme emrine itiraz etmediği takdirde, HMK.m.209/1 hükmünün icra takiplerine uygulanıp uygulanmayacağı sorusuyla karşılaşılır. Bilhassa borçlu icra takibi kesinleştikten sonra genel mahkemede ayrı bir sahtelik davası açar ve takibin dayanağını teşkil eden adi senetteki imza veya yazının

³⁸ Kuru, Usul, C.II, s. 2101; Pekcanitez/Atalay/Özekes, İcra ve İflâs Hukuku 2010, s. 202; Kuru/Arslan/Yılmaz, İcra ve İflâs Hukuku 2010, s. 200; Muşul, s. 374; Özbek, s. 182- 183. Yargıtay'ın bu konudaki örnek bir kararı için bkz. Yargıtay 12. HD 22.12.2011 tarih E.12703/K.30235 sayılı kararı (Uyar, Takibin Teminatsız Durdurulması, s. 493).

kendisine ait olmadığını ileri sürerse, sahtelik davasının icra takibine etki edip etmeyeceği ve etki edecekse bunun şartlarının neler olduğu önem arz eder.

Hemen belirtmek gerekir ki, HMK.m.209/1 hükmünde “o senet herhangi bir işleme esas alınamaz” denilmiş ve takip türleri bakımından bir ayırım yapılmamıştır. Bu nedenle, HMK.m.209/1 hükmü kambiyo senetlerine özgü takipte de uygulanmaktadır. Hatta, anılan hüküm kambiyo senetlerine özgü takipte genel haciz yoluna göre daha geniş bir uygulama alanına sahiptir. Bunun en önemli sebebi kambiyo senetlerine özgü icra takibinde borca veya imzaya itirazın icra mahkemesince takibin geçici durdurulmasına karar verilmedikçe satıştan başka takip işlemlerini durdurulmamasıdır (İİK.m.169, c.2; 170/1). Bu bağlamda, ödeme emrine itirazla durmayan icra takiplerinin borçlu sahtelik iddiasında bulunduğu HMK.m.209 hükmü uyarınca durup durmayacağı sorusu gündeme gelmektedir. Anılan sorun hakkında doktrinde farklı görüşler ileri sürüldüğü gibi, Yargıtay 12. ve 19. Hukuk Daireleri de birbirinden farklı yönde kararlar vermişlerdir.

Bu konudaki görüşleri esas itibarıyla iki ana grupta toplamak mümkündür. Bazı yazarlar, adi senetteki imza veya yazı inkârının HMK.m.209 hükmü uyarınca icra takibinin durmasına neden olmayacağını ileri sürmüşlerdir. Bu görüşü savunan yazarlara göre, İcra ve İflâs Kanunu’nda imzaya itiraz ayrıca düzenlemiş olup (İİK. m. 68/a, 72, 170), mezkur hükümler HMK.m.209/1 hükmüne nazaran özel hüküm niteliğindedir. Bu nedenle, imzaya itiraz halinde HMK.m.209/1 hükmü icra ve iflâs takiplerinde uygulanmamalıdır. Adi senetteki imzanın sahte olduğu iddiasıyla dava açıldığı takdirde ise, bu dava İİK.m.72 hükmü anlamında bir menfi tespit davası olduğundan, icra takibi ancak menfi tespit davasına bakan mahkemenin vereceği ihtiyati tedbir kararıyla durdurulabilir. Bir diğer ifadeyle, adi senetteki imzanın sahte olduğu iddiasıyla açılan sahtelik davası HMK.m.209/1 hükmüne istinaden icra takibinin kendiliğinden durmasına neden olmayacaktır. Bu görüşü savunan yazarlara göre, kambiyo senetlerine özgü haciz yolunda imza inkârını düzenleyen İİK.m.170 hükmünü HMK.m.209/1 hükmü karşısında genel hüküm saymak; HMK.m.209 hükmünün İİK.m.72 karşısında özel hüküm kabul edilmesine ve ne-

ticede İİK.m.170 hükmünün yok sayılmasına neden olacaktır.³⁹ Öte yandan, sahtelik iddiası imza inkârı dışında bir sebebe dayandığı takdirde de, borçlunun açtığı sahtelik davası İİK.m.72'de düzenlenen bir menfi tespit davasıdır. Menfi tespit davası ise İcra ve İflâs Kanunu'nda özel olarak düzenlenmiştir ve İİK.m.72 hükmüne tabidir. O yüzden, bu durumda da icra takiplerinin akıbeti HMK.m.209 hükmüne göre değil, İİK.m.72'de öngörülen koşullara göre belirleneceğinden, takibin durdurulması için menfi tespit davasında ihtiyati tedbir kararı verilmesi zorunludur.⁴⁰ Aynı yönde görüş bildiren bir diğer yazar ise, İİK.m.72 hükmünde düzenlenen menfi tespit davasının HMK.m.209'a göre özel bir düzenleme olduğunu; bu nedenle, İİK.m.72 hükmünün öncelikle uygulanmaya devam edeceğini savunmaktadır. Aynı yazar, kambiyo senetlerine mahsus takipte imzaya itiraz edilir ve fakat icra mahkemesi takibin geçici durdurulmasına karar vermezse takibe devam edileceğini savunmaktadır.⁴¹

Aksi görüşteki yazarlar ise, HMK. m. 209/1 hükmünün İİK.m.72 karşısında özel hüküm teşkil ettiğini; sahtelik iddiasında bulunulduğu veya sahtelik davası açıldığında İİK.m.72 hükmünün uygulanamayacağını; zira, İİK.m.72 hükmünün icra takibine konu borcu sona erdiren ödeme, ibra, takas, feragat, butlan vb. gibi sebeplerden birinin varlığı halinde gündeme geleceğini; sahtelik iddiası HMK.m.209 hükmünde özel olarak düzenlendiği için sahtelik iddiasına dayanan menfi tespit davasının icra takibine etkisinin İİK. m.72'ye istinaden değil, HMK m.209 hükmüne göre belirleneceğini savunmuşlardır.⁴² Bu görüşe göre, 6100 sayılı HMK.m.209 hükmü 1086 sayılı HUMK.m.317'deki düzenlemenin yerini almış ve derdest davada bilirkişi incelemesi yapılmasına ve tanık dinlenmesine karar verilmesine gerek olmaksızın, sahtelik iddiasında bulunulduğunda veya ayrı bir sahtelik davası açıldığında o senedin işlemlere esas alınamayacağını öngörmüştür. Sahte-

³⁹ Kuru, Makale, s. 65.

⁴⁰ Kuru, Makale, s. 66; Baki Kuru, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, İstanbul 2013, s. 349 vd., 800; Kuru/Arslan/Yılmaz, İcra ve İflâs, s.198, dn.3, s. 218, dn.6, s. 363.

⁴¹ Levent Börü, "Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu İle Takipte İmzaya İtirazın Takibi Durdurup Durdurmayacağını Değerlendirilmesi", Batider, 2012, C.28, S.4, s. 262- 263.

⁴² Pekcanıtez/Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku, 14. bası, s. 736 vd.; Pekcanıtez/Atalay/Özekes, İcra ve İflâs 2015, s. 177- 178; Atalay, s. 550 vd.; Timuçin Muşul, İcra ve İflâs Hukuku, Ankara 2013, s. 419.

liği iddia edilen bir adi senede dayanarak girişilen icra takibi, sahtelik davası açıldığına ya da derdest davada sahtelik iddiasında bulunulduğuna dair belgenin icra dosyasına ibraz edilmesiyle olduğu yerde durur ve o takipte yeni bir takip işlemi yapılamaz. Bu nedenle, gerek sahtelik iddiasına dayalı menfi tespit davalarında gerekse kambiyo senetlerine özgü icra takiplerinde HMK.m.209/1 hükmü uygulanmalıdır. Bu görüşteki yazarlara göre, icra takibinin durması için ayrıca ihtiyati tedbir kararı verilmesi gerekmez. İcra takibi sahtelik davasını inceleyen mahkemenin vereceği ihtiyati tedbir kararıyla değil, dava açıldığına veya sahtelik iddiasında bulunulduğuna dair belgenin icra dairesine ibraz edilmesiyle duracaktır. HMK.m.209/1 hükmünü uygulayacak kişi senedi işlemine esas alan veya işlemi yapan makamdır. Şayet sahtelik davasına konu senet icra işlemine esas alınmakta ise, Kanunda öngörülen hukuki sonucun gereğini yerine getirecek makam takibi yürüten icra müdürlüğüdür. Buna göre, HMK.m.209 hükmünün İİK. m. 72 karşısında özel hüküm teşkil etmesinin bir sonucu olarak, takip işlemlerinin durması için İİK.m.72'de öngörüldüğü gibi ihtiyati tedbir kararı verilmesine ihtiyaç yoktur. Zira, ihtiyati tedbir kararı belli ölçüde hâkimin takdirine bağlı olduğu halde, HMK.m.209'da işlemlerin durması kanunun emredici düzenlemesi uyarınca kendiliğinden ortaya çıkan bir neticedir. O nedenle, bu sonucu davaya bakan hâkimin takdirine bırakmak, kanun koyucunun iradesini yok saymak anlamına gelecektir.⁴³ Bu görüşteki bir başka yazar ise, HMK.m.209 hükmünün bugünkü düzenlemesi karşısında bütün icra takiplerinde uygulama alanı bulacağını; imza inkârı ile imza inkârı dışındaki sahtelik iddiaları arasında bir ayırım yapılamayacağını ve her iki durumda da HMK.m.209 hükmünün uygulanması gerektiğini kabul etmekle beraber, icra takiplerinin sahtelik iddiasında bulunmakla kolaylıkla durdurulabilmesinin kötü niyetli borçluların alacaklılardan mal kaçırmaya yönelik tasarruflarda bulunmalarına yol açabileceğini; bu nedenle, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda değişiklik yapılarak kambiyo senetlerine mahsus takip yolunun HMK.m.209 hükmünün kapsamından çıkarılması ve kambiyo senetlerine yönelik sahtelik iddialarının İİK.m.169a ve 170 hükümleri gereğince icra mahkemeleri

⁴³ Pekcanitez/Atalay/Özkes, Medeni Usul Hukuku, 14. bası, s. 736 vd.; Pekcanitez/Atalay/Özkes, İcra ve İflâs 2015, s. 177- 178; Atalay, s. 550 vd.; Timuçin Muşul, İcra ve İflâs Hukuku, Ankara 2013, s. 419.

tarafından incelenerek karara bağlanması gerektiğini savunmuştur.⁴⁴ Yine bu görüşü destekleyen bir diğer yazar ise, HMK.m.209 hükmünün İİK.m.72'ye nazaran özel hüküm olduğunu; icra işlemlerinin durması için İİK.m.72'de arandığı gibi ihtiyati tedbir kararı verilmesine gerek olmadığını; icra müdürü takip durduğu halde icra takip işlemlerine devam ettiği takdirde süresiz şikâyet yoluna başvurulabileceğini; sahtelik iddiası dışındaki menfi tespit davalarının takibe etkisinin ise İİK.m.72 hükmüne göre belirleneceğini savunmuştur.⁴⁵

Yargıtay'ın konuyla ilgili görüşü ise yeknesak olmayıp, Yargıtay 19. Hukuk Dairesi ve Yargıtay 12. Hukuk Dairesi farklı yönde görüş bildirmişlerdir. Yargıtay 19. Hukuk Dairesi bu meseleyle ilgili görüşünü bir kararında şu şekilde dile getirmiştir : "...Mahkemece tensiple birlikte HMK.nun 209 ve devamı maddelerindeki koşullar oluşmadığından davacının ihtiyati tedbir talebinin reddine, İİK.nun 72/3.maddesi uyarınca %15 teminat karşılığında icra veznesine girecek paranın alacaklısına ödenmemesi şeklinde tedbir karar verilmiş, bu ara karar davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Bonoda tahrifat iddiası bulunduğundan HMK.nun 209.maddesindeki hüküm uyarınca tedbir kararı verilmesi gerekirken bu yön gözardı edilerek İİK.nun 72/3 .maddesine dayanılarak tedbir karar verilmesi doğru görülmemiştir..."⁴⁶ Görüldüğü gibi, Yargıtay 19. Hukuk Dairesi HMK.m.209 hükmünün bütün icra takiplerine uygulanacağını kabul etmiş; icra takibine yapılan itirazın imzaya veya borca yönelik olması açısından bir ayırıma

⁴⁴ Uyar, İcra Takibinin Teminatsız Durdurulması, s. 515- 516.

⁴⁵ Taylan Özgür Kiraz, "Adi Senetlerde Sahtelik İddiasına İlişkin Düalist Yapı Üzerine Bir İnceleme", MİHDER, 2013/1, s. 65 vd.

⁴⁶ Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin anılan kararı şu şekildedir : "...Dava, 'davacının keşidecisi olduğu davalı emrine düzenlenen 31.08.2011 keşide tarihli 30.09.2011 vadeli 800.00 TL.lik bononun tahrif edilerek 80.000 TL. haline getirildiği, bu nedenle 79.200 TL.lik kısım için borçlu olunmadığının tespiti ile dava kesinleşinceye kadar 6100 sayılı HMK gereğince teminatsız tedbir kararı verilmesi istemine ilişkindir. Mahkemece tensiple birlikte 'HMK.nun 209 ve devamı maddelerindeki koşullar oluşmadığından davacının ihtiyati tedbir talebinin reddine, İİK.nun 72/3.maddesi uyarınca %15 teminat karşılığında icra veznesine girecek paranın alacaklısına ödenmemesi' şeklinde tedbir kararı verilmiş, bu ara kararı, davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Bonoda tahrifat iddiası bulunduğundan, HMK.nun 209.maddesindeki hüküm uyarınca tedbir kararı verilmesi gerekirken, bu yön göz ardı edilerek, İİK.nun 72/3. maddesine dayanılarak tedbir karar verilmesi doğru görülmemiştir (Yargıtay 19. HD. 17.05.2012 T. E:3644, K:8311; www.e-uyar.com). Aynı yöndeki bir başka karar için bkz. Yargıtay 19. HD 29.05.2012 tarih E.2912/4155 K.2012/9081; Mustafa Ateş, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yargıtay İlke Kararları, Ankara 2013, s.1114.

gitmemiş; sahtelik iddiasının icra takiplerine etkisinin İİK.m.72 hükmüne göre değil, HMK.m.209 hükmü dikkate alınarak belirleneceğini benimsemiş; takibin durması için ihtiyati tedbir kararı verilmesi gerektiğini kabul etmekle birlikte, tedbir kararı verilebilmesi için teminat aranmayacağını ifade etmiştir.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi ise, önceki içtihatlarında sahtelik iddiasının imzaya veya imza dışındaki bir sebebe ilişkin olmasına göre ayırım yapmakta; takibin dayanağını teşkil eden kambiyo senedinin altındaki imzanın inkâr edilmesi halinde takibin akıbetinin HMK.m.209/1 hükmüne göre değil, İİK.m.170'e göre belirleneceğini ve dolayısıyla icra takibin durup durmayacağına icra mahkemesinin karar vereceğini⁴⁷; imza inkârı dışındaki sahtelik iddialarında ise, İcra ve İflas Kanununda özel düzenleme bulunmadığı gerekçesiyle HMK.m.209 hükmünün uygulanacağını ve icra takibinin doğrudan duracağını kabul etmekte idi. Ayrıca, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi icra takibinin durması için ihtiyati tedbir kararı verilmesine de ihtiyaç olmadığı yönünde görüş bildirmekte idi.⁴⁸ Görüldüğü gibi, Yargıtay

⁴⁷ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin konuyla ilgili kararları için bkz. Uyar, İcra Takibinin Teminatsız Durdurulması, s. 490.

⁴⁸ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin anılan kararı şöyledir : "... Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla icra takibinde, imzaya itiraz, İcra ve İflas Kanununun 170. maddesinde açıkça düzenlenmiş olmasına rağmen, aynı takipler yönünden yazının sahteliği iddiası konusunda aynı kanunda özel bir hüküm mevcut değildir. İcra ve İflas Kanunu icra takip hukuku açısından Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre özel kanun olup, takip hukukuna ilişkin uyumsuzluklarda öncelikle İcra ve İflas Kanunu hükümlerinin, bu kanunda hüküm bulunmayan durumlarda ise anılan kanuna aykırılık teşkil etmemek koşuluyla genel nitelikte olan Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerinin uygulanması gerekir. Buna göre imzaya itiraz İcra ve İflas Kanunu'nda özel olarak düzenlendiğine göre anılan itiraz hakkında bu kanunun 170.maddesinin uygulanması zorunlu olduğundan, imzanın inkarı nedenine dayalı sahtelik iddiası hakkında genel nitelikte olan 6100 Sayılı HMK. nun 209.maddesinin uygulama yeri yoktur. Ne var ki sahtelik iddiasının imza inkarı dışında bir nedene dayanması durumu İcra ve İflas Kanununda özel bir düzenleme bulunmadığından sorunun çözümü için 6100 Sayılı HMK.'nun 209. Maddesinin uygulanması gerekecektir. İmzaya itiraz hakkında uygulanması gereken İİK. nun 170/1. maddesi uyarınca itiraz satıhtan başka icra takip muamelelerini durdurmaz. Şu hale göre kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile icra takibine konu edilen senedin imza inkarı nedeni ile sahteliğinin iddia edilmesi halinde İİK. nun 170/1. maddesi uyarınca satış dışında hiçbir takip işlemi durmaz. Ancak sahtelik iddiasının imza inkarı dışındaki bir nedene dayanması halinde ise 6100 Sayılı HMK. nun 209/1. maddesinin amir hükmü gereği icra takibi olduğu yerde durur. Bunun için sahtelik iddiasının ileri sürüldüğü Cumhuriyet Savcılığı ya da mahkemece ayrıca tedbir kararı verilmesi gerekmez. Borçlu tarafından icra daire-

12. Hukuk Dairesi imzaya itiraz halinde İİK.m.72 hükmünün, imzada sahtecilik dışındaki sahtelik iddialarında ise HMK.m.209 hükmünün uygulanacağını kabul ederek, itirazın türüne göre bir ayırım yapmıştı. Ayrıca, imzada sahtecilik dışındaki sahtelik iddialarında takibin durdurulabilmesi için menfi tespit davası açılmasını yeterli görmekte ve takibin durması için sahtelik davasına bakan mahkemenin ihtiyati tedbir kararı vermesine gerek olmadığını belirtmekte idi. Yargıtay 12.

---

sine başvurulması halinde icra müdürlüğünce anılan madde uyarınca sahtelik davası sonuna kadar icra takibinin durdurulması gerekir. İcra müdürünün kararının taraflarca İİK. nun 16/2.maddesi uyarınca süresiz şikayet konusu yapılabileceği tabiidir. Öte yandan borçlu tarafından doğrudan icra mahkemesine başvurulmasına da yasal engel olmadığı gibi, bakım, 6100 Sayılı HMK.nun209/1.maddesini re'sen nazara almalıdır. Pek tabiidir ki mahkemece sahtelik iddiasının imza inkarı dışındaki bir nedene dayandığının belirlenmesi halinde takip hukukunun özelliği ve ivedi karar verilmesi gerekliliğinin bir sonucu olarak, sahtelik davası bekletici mesele yapılmadan, sahtelik davasında karar verilmeye kadar icra takibinin durdurulmasına karar verilmesi gerekir..." (Yargıtay 12. HD. 13.12.2012 T. E:19755, K:37752 www.e-uyar.com). Yargıtay 12.Hukuk Dairesi'nin aynı yöndeki bir diğer kararı ise şöyledir : "... Şu hale göre kambyo senetlerine mahsus haciz yolu ile icra takibine konu edilen senedin imza inkarı nedeni ile sahteliğinin iddia edilmesi halinde İİK.nun 170/1.maddesi uyarınca satış dışında hiçbir takip işlemi durmaz. Ancak sahtelik iddiasının imza inkarı dışındaki bir nedene dayanması halinde ise 6100 sayılı HMK.nun 209/1.maddesinin amir hükmü gereği icra takibi olduğu yerde durur. Bunun için sahtelik iddiasının ileri sürüldüğü Cumhuriyet Savcılığı ya da mahkemece ayrıca tedbir kararı verilmesi gerekmez. Borçlu tarafından icra dairesine başvurulması halinde icra müdürlüğünce anılan madde uyarınca sahtelik davası sonuna kadar icra takibinin durdurulması gerekir..."(Yargıtay 12. HD. 04.07.2013 T. E: 15916, K: 25376, www.e-uyar.com). Hemen belirtmek gerekir ki Yargıtay 12. Hukuk Dairesi kambyo senetlerine özgü takipte imzaya itirazın tek başına takibi durdurmayacağını kabul ettiği halde, imzaya itiraz edilmiş ve aynı zamanda sahtecilik suçundan ceza davası açılmışsa HMK.m.209/1 hükmünün uygulanacağını ve icra takibinin duracağını kabul etmekte idi. Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı şu şekildedir : "... Ayrıca takip dayanağı bono hakkında dava dışı lehtar ile alacaklı hakkında İzmir 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2010/162 sayılı dosyasında sahtecilik suçu kapsamında kamu davası bulunduğu da görülmektedir. Bu durumda 6100 sayılı HMK 209/1 maddesi uyarınca, anılan konuda bir karar verilmeye kadar, senet herhangi bir işleme esas alınamaz. İcra takibinin yukarıda yer verilen madde doğrultusunda durdurulması gerekirken, imza incelemesi yapılarak İİK'nin 170/3 maddesi gereğince sonuca gidilmesi doğru değil ise de, sonuçta takibin durdurulması kararı verildiğinden sonucu doğru mahkeme kararının onanması yoluna gidilmiştir..." (Yargıtay 12.HD T.03.05.2012 E.10024 /K.14855, Uyar, İcra Takibinin Teminatsız Durdurulması, s. 507). Ancak, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi yeni tarihli kararlarında bu içtihadından dönererek gerek imzaya gerekse borca itiraz niteliği taşıyan sahtelik iddialarının derdest takiplere etkisinin İcra ve İflas Kanunu'nun hükümlerine göre belirleneceğine hükmetmektedir (Bu konuda örnek kararlar için bkz. 12. HD. 17.03.2015 T. E:2014/29455, K:4760 (www.e-uyar.com). Aynı yöndeki bir başka karar için bkz. 12. HD. 07.04.2014 T. E:7838, K:9989 (www.e-uyar.com).

Hukuk Dairesi yeni içtihatlarında ise, imzanın inkârı ile imzaya itiraz dışındaki sahtelik iddiası arasında herhangi bir fark gözetmemekte ve her iki ihtimalde de İcra ve İflâs Kanunu hükümlerinin uygulanacağını; bir diğer deyimle, kambiyo senetlerine özgü icra takibinde gerek imza gerekse imza dışındaki sahtelik iddialarının (yazı inkârı gibi) varlığı halinde, takibin durdurulup durdurulmayacağına İcra ve İflâs Kanunu'nun kambiyo senetlerine özgü takip yoluna ilişkin hükümlerine göre karar verileceğini kabul etmektedir (İİK m.169a, 170). Yargıtay'ın içtihat değişikliğine gittiği kararlarından birisi şöyledir : "... Yukarıda açıklanan ilke ve kurallar ışığında, takibin kesinleşmesi öncesi veya sonrasında takibe konu senedin sahteliğinin iddia edilmesi, HMK'nun 209. maddesi uyarınca takibin durdurulması sonucunu doğurmaz. Anılan hüküm, genel mahkemelerde açılan davalarla ilgili olarak senedin hiçbir işleme esas alınamayacağını, başka bir anlatımla delil olarak kullanılamayacağını öngörmekte olup, icra takibine etkisi yoktur. Somut olayda borçlu şirket icra mahkemesine başvurusunda aleyhine yapılan kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takipte dayanak senedin sahteliğine ilişkin Konya 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde sahtecilik suçundan dava açıldığını beyanla HMK'nun 209/1. maddesi uyarınca takibin durdurulmasını talep etmiş, mahkemece söz konusu ceza dosyası gerekçe gösterilerek takibin durdurulması istemi kabul edilmiştir. Borçlunun bu itirazı borca itiraz niteliğinde olan İİK 168/5 fıkrası uyarınca ödeme emrinin tebliğinden itibaren 5 günlük yasal süre içinde icra mahkemesinde ileri sürülmelidir. Mahkemece öncelikle süre yönünde inceleme yapılması, itirazın süresinde olduğu sonucuna varılır ise İİK 169/a ve 170/a maddeleri uyarınca inceleme yapılarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile hüküm tesisini isabetsizdir...".⁴⁹ Görüldüğü gibi, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi yeni tarihli kararlarında icra mahkemesinin sahtelik itirazını ciddi bulduğu hallerde takibin geçici durdurulmasına karar verebileceğini belirtmektedir.⁵⁰ Yargıtay HMK.m.209 hükmünün uygulama alanını ise dar yorumlamakta ve anılan hükmün sadece genel mahkemelerde açılan davalarda sahtelik iddiasında bulunulması halinde uygulanacağını ve genel mahkemelerde sahte olduğu iddia edilen senedin delil ola-

⁴⁹ 12. HD, 22.04.2014, 9313/11766 (www.e-uyar.com).

⁵⁰ 12. HD. 2014/28544 E. 2015/3952 K. 26.02.2015 T. (www.legalbank.net).

rak kullanılamayacağını belirtmektedir.⁵¹ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi sahtelik iddiasının imza inkârı dışında bir sebebe dayandığı hallerde takibin durdurulması için ihtiyati tedbir kararı verilmesine gerek olmadığına dair içtihadından da dönerek, gerek hukuk mahkemesinde menfi tespit (sahtelik) davası açılmasının gerekse ceza mahkemesinde ceza davası ikame edilmesinin tek başına takibin durdurulmasına ne-

⁵¹ Yargıtay'ın anılan kararı şu şekildedir : "...İcra mahkemesi, önüne gelen itiraz ve şikayetleri, İcra Ve İflas Kanunu'nda düzenlenen özel usul kurallarını uygulayarak takip hukuku bakımından kesin hükme bağladığından, anılan mahkemenin kararları kural olarak maddi anlamda kesin hüküm niteliği taşımaz. Bu nedenle borca veya imzaya itirazın incelenmesi sırasında sahtelik iddiasına dayalı olarak genel mahkemelerde açılan davaları bekletici mesele yapamayacağı gibi takibin durdurulmasına da karar veremez. Sadece İİK.nun 169/a-2. maddesi uyarınca itirazın esası hakkındaki kararına kadar icra takibinin muvakkaten durdurulmasına karar verebilir. İcra mahkemesince takibe konu alacakla ilgili bir karar verilmiş olması, aynı alacak hakkında genel mahkemelerde dava açılmasına engel oluşturmaz. Sahtelik nedeniyle açılan menfi tespit davası gibi, cumhuriyet savcılığına aynı nedenle yapılan şikayet ve ceza mahkemesinde açılan dava da kendiliğinden icra takibini durdurmaz ve bekletici mesele yapılamaz. Ancak cumhuriyet savcılığı veya ceza mahkemesince tedbir kararı verilirse icra takibi durdurulabilir. Yukarıda açıklanan ilke ve kurallar ışığında, takibin kesinleşmesi öncesi veya sonrasında takibe konu senedin sahteliğinin iddia edilmesi, HMK'nun 209. maddesi uyarınca takibin durdurulması sonucunu doğurmaz. Anılan hüküm, genel mahkemelerde açılan davalarla ilgili olarak senedin hiçbir işleme esas alınmayacağını, başka bir anlatımla delil olarak kullanılamayacağını öngörmekte olup, icra takibine etkisi yoktur..." (12. HD. 17.03.2015 T. E:2014/29455, K:4760, www.e-uyar.com). Anılan kararın karşı oy yazısında ise, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin eski içtihadına paralel şekilde görüş bildirildiği görülmektedir. Nitekim, karşı oy yazısındaki şu açıklamalar dikkat çekicidir : "... Pek tabidir ki mahkemece sahtelik iddiasının imza inkârı dışındaki bir nedene dayandığının belirlenmesi halinde takip hukukunun özelliği ve acele karar verilmesi gerekliliğinin bir sonucu olarak, sahtelik davası bekletici mesele yapılmadan, sahtelik davasında karar verilinceye kadar icra takibinin durdurulmasına karar verilmesi gerekir. Şartları oluşmasına rağmen HMK'nun 209 maddesinin takip hukukunda uygulanmaması halinde borçlu ancak İİK.'nun 72/3. maddesi gereğince icra kasasına yüklü miktarda para yatırarak icra veznesindeki paranın alacaklıya verilmemesini isteyebilir. Bu uygulama da 2011 yılında yürürlüğe giren yasanın borçluya tanıdığı hakların ortadan kaldırılması sonucunu doğurur. Borçlunun ekonomik durumu zayıf ise tamamen korunaksız olduğu için takip işlemleri sonuna kadar gidecek, haczi kabil malları, hak ve alacakları elinden çıkacak, ceza mahkemesinin senedin iptali kararı kesinleştiğinde kötü niyetli takip alacaklısına zararını telafi ettiremeyecektir. Çünkü kötü niyetli alacaklının haczi kabil hak ve alacağına ulaşamayacaktır. Bu husus göz göre göre borçlunun haksızlığa uğramasına sebep olacağı için hukuka aykırı olacaktır. Senette sahtecilikten dolayı dava açıldığında HMK.'nun 209.maddesi gereğince takibin olduğu yerde durdurulması halinde ise bu aşamaya kadar borcu karşılayacak miktarda hak ve alacak haczedileceği, alacak tahsil edilene kadar faiz işletileceği için alacaklının alacağına geç kavuşmaktan başka zararı olmayacaktır..." (12. HD. 17.03.2015 T. E:2014/29455, K:4760, www.e-uyar.com).

den olmayacağını; takibin durdurulması için anılan yargı makamları tarafından ihtiyati tedbir kararı verilmesi gerektiğini benimsemiştir.⁵²

Kanaatimizce, 6100 sayılı Kanun'la sevk edilen HMK.m.209/1 hükmünün icra takiplerine etkisini değerlendirebilmek için 1086 sayılı HUMK hükümlerini göz önünde bulundurmak gerekir. Yukarıda izah edildiği gibi, 1086 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu yürürlükte iken, sahtelik iddiasının gündeme geldiği davalarda mahkeme bilirkişi incelemesi yapılmasına ve tanık dinlenmesine karar verirse (HUMK.m.317) gerek genel haciz yoluyla takiplerin gerekse kambyo senetlerine özgü takiplerin duracağı tereddütsüz kabul ediliyordu. Bir diğer ifadeyle, 1086 sayılı HUMK.m.317 hükmü İİK.m.169 ve 170 hükmüne göre özel hüküm kabul ediliyordu.⁵³ Hukuk Muha-

⁵² Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı şöyledir : "...Borçlunun sahtelik nedenine dayalı olarak açtığı menfi tespit davası, İİK'nun 72. maddesi kapsamında bir dava olup, anılan maddedeki usûle göre mahkemeden alınacak ihtiyati tedbir kararı ile icra takibi durdurulabilir. Sahtelik nedeniyle açılan menfi tespit davası gibi, Cumhuriyet Savcılığı'na aynı nedenle yapılan şikâyet ve ceza mahkemesinde açılan dava da kendiliğinden icra takibini durdurmaz ve bekletici mesele yapılamaz. Cumhuriyet Savcılığı veya ceza mahkemesince tedbir kararı verilirse icra takibi durdurulabilir..." (12. HD, 22.04.2014, 9313/11766, www.e-uyar.com). Doktrinde aynı yönde bkz. Muşul, İcra ve İflas 2013, s. 420.

⁵³ Yargıtay bir kararında bu hususa şöyle değinmiştir : "Takip dayanağı senet hakkında borçlunun, imza itirazı' ile birlikte veya 'sahtelik iddiası ile şikâyet'e bulunmasından sonra, alacaklı hakkında suç duyurusunda bulunulması nedeniyle sahtecilik suçundan dolayı kamu davası açılmış olması durumunda, bu davanın icra takibine etkisinin ne olacağına ilişkin açık bir yasal düzenleme 2004 sayılı İcra ve iflas Kanunu'nda bulunmamaktadır. Bu nedenle, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 317.maddesinin 2. cümlesinden yararlanarak soruna bir çözüm getirmek gerektiği yargısal uygulamada kabul edilmiştir (Hukuk Genel Kurulu'nun 22.01.2003 gün ve 2003/12-3 E.2003/28 K.; 06.02.2008 gün ve 2008/12-77 E. 2008/90 K. sayılı kararları)... Bu düzenleme karşısında, senet bedeline itiraza ilişkin davanın görülmesi aşamasında ceza davası da açılmışsa; ceza davasının sonuçlanması, imzaya itiraz davası yönünden bekletici sorun olarak kabul edilmelidir. Zira, icra mahkemeleri şikâyet ve itirazları belli bir usule uyarak yargılayan ve objektif hukuk kurallarını şikâyet ve itirazlara uygulamak suretiyle bunları takip hukuku bakımından kesin hükme bağlayan mahkemelerdir. Bu mahkemeler, takip hukukuna ilişkin uyuşmazlıkları çözüme görevini yerine getirirken kural olarak tanık dinleyemeyeceklerinden, dar (sınırlı) yetkili olup, sahtelik iddiasını inceleme yetkileri de genel mahkemeye göre daha kısıtlıdır. Genel mahkemeler, senetteki sahtelik iddiasını yukarıda içerikleri açıklanan HUMK'nun 309 ve 317.maddelerinin verdiği yetkiyle daha detaylı bir biçimde inceleme olanağına sahiptir (Hukuk Genel Kurulu'nun 13.10.2010 tarih ve 2010/12-493 esas, 2010/491 karar sayılı kararı).O halde, mahkemece yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda; ceza davası incelenip, ön mesele olarak kabulünün ve beklenmesinin gerekip gerekmediği değerlendirilerek, oluşacak sonuca göre bir karar ve-

kemeleri Kanunu'nun 209. maddesinin yürürlüğe girmesiyle birlikte, sahtelik iddiasının icra takiplerine etkisinin hangi Kanuna göre belirleneceği tartışma konusu olmuştur. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi İcra ve İflâs Kanununu Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre özel kanun kabul etmekte ve buradan hareketle icra takibine karşı sahtelik iddiasında bulunulması halinde İcra ve İflâs Kanunu hükümlerinin uygulanacağını benimsemektedir. Halbuki doktrinde haklı olarak savunulduğu gibi, anılan kanunların her ikisi de kendi düzenleme alanları bakımından genel kanun niteliğindedir.⁵⁴ Kaldı ki, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin görüşü doğrultusunda İcra ve İflâs Kanunu'nun Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre özel kanun olduğu kabul edilse bile, sahtelik iddialarında Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerinin uygulanacağı kanaatindeyiz. Zira özel kanun eski tarihli genel kanun yeni tarihli olduğunda, hangi hükmün uygulanacağı konusunda farklı görüşler ileri sürülmekle birlikte,⁵⁵ doktrindeki ağırlıklı görüş kanun koyucunun iradesinin ve yeni kanunu çıkartmaktaki amacının araştırılması gerektiği yönündedir. Kanaatimizce, HMK.m.209 hükmünün sevk edilmesindeki temel amaç sahtelik iddiasının işlemlere etkisini geriye çekmekten ibarettir. Zira HMK.m.209 hükmünde sahteliği iddia edilen adi senedin hiçbir işleme esas alınmayacağı açık biçimde ve hiçbir koşula bağlanmaksızın ifade edilmiştir. HMK.m.209 hükmünün gerekçesinde de 1086 sayılı HUMK.m.317 hükmünün uygulanmasından kaynaklanan sorunlar nedeniyle kanun değişikliğine gidildiğine dair bir açıklama yer almamaktadır. O yüzden, kanun koyucunun HUMK.m.317 hükmünün içeriğini esas itibariyle koruduğu görülmektedir. Bu konudaki tek değişiklik sahtelik iddiasının usûl ve icra takip işlemleri üzerindeki etkisinin zaman itibariyle geriye çekilmesidir. Kaldı ki, İİK.m.72 hükmünde sahtelik davası sonunda tazminata hükmedileceği açıkça kabul edildiği halde, HMK.m.213/3'de senedin sahte çıkması halinde hükmedilecek tazminat konusunda özel bir düzenlemeye yer verilmesi de⁵⁶ sahtelik iddi-

rilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir..." (Yargıtay 12. HD. 04.10.2011 T. E:2245, K:17673, www.e-uyar.com).

⁵⁴ Bu hususta ayrıntılı açıklama için bkz. Pekcanitez/Atalay/Özekes, Usul 14. Bası, s. 738 vd.

⁵⁵ Eski özel kanun ile yeni genel kanunun çatıştığı hallerde hangisinin uygulanacağına dair görüşlerin hepsi için bkz. Börü, s. 260- 261.

⁵⁶ Pekcanitez/Atalay/Özekes, Usul, 14. Bası, s.639; Kiraz, s. 50.

asının icra takiplerine etkisinin Hukuk Muhakemeleri Kanununa göre belirlenmesi gerektiğine işaret etmektedir. Kanaatimizce, sahtelik iddiasının imzaya veya imza dışındaki bir sebebe ilişkin olması burada ulaşılan sonucu değiştirmez. Yargıtay'ın sahtelik itirazında bulunulması halinde icra mahkemesinin sadece takibin geçici olarak durdurulmasına karar verebileceğine ilişkin görüşüne katılmıyoruz. Zira HMK.m.209 hükmü sahteliği iddia olunan adi senedin "herhangi bir işleme" esas alınamayacağını açık şekilde belirtmektedir. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi her ne kadar bu hükmün sadece genel mahkemelerde görülen davalar için sevk edildiğini belirtmekte ise de, sahteliği iddia edilen bir adi senede derdest davada delil olarak dayanılmaz iken, alacaklının aynı senede istinaden başlattığı icra takibinde borçlunun mallarını haczettirip muhafaza altına aldırabilmesi çelişki teşkil eder. Örneğin alacaklının sahteliği iddia edilen bir adi senede (kambiyo senedine) dayanarak icra takibi yaptığını ve borçlunun bir taraftan kambiyo senetlerine özgü icra takibine karşı sahtelik iddiasında (itirazında) bulunduğunu ve aynı anda ödeme emrine itiraz takibi durdurmadığı için ayrı bir sahtelik davası açtığını kabul edelim. Bu durumda, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin kabul ettiği gibi, HMK.m.209 hükmü sadece genel mahkemede görülen davada uygulanırsa, hakkında sahtelik iddiasında bulunulan senet genel mahkemede (sahtelik davasında) delil olarak hükme esas alınamaz iken, genel mahkeme takibin durdurulmasına dair ihtiyati tedbir kararı vermediği müddetçe icra takibine kaldığı yerden devam edilecektir. Alacaklının elindeki adi senede dayanarak hukuk mahkemesinden hüküm alamaz iken, aynı senede istinaden borçlunun mallarını haczettirip muhafaza altına aldırabilmesi kabul edilemez. Bu nedenle, sahtelik iddiasının genel mahkemede veya icra takibinde ileri sürülmesine bakılmaksızın, HMK.m.209 hükmü sahtelik iddiasının gündeme geldiği bütün dava ve takiplerde hüküm ve sonuç doğurmalıdır. Öte yandan, İcra ve İflâs Kanunu'nun kambiyo senetlerine özgü takibe ilişkin hükümleri imzaya itiraz ve borca itiraz arasında bir ayırım yapmaya da müsait değildir. HMK.m.209 hükmü kambiyo senetlerine özgü takipte itirazın türüne bakılmaksızın uygulanmalı ve sahtelik iddiasında bulunulduğunda icra takibi Kanunun emredici hükmünden dolayı ihtiyati tedbir kararına gerek olmaksızın kendiliğinden durmalıdır. Sahtelik iddiasının İİK.m.72'nin kapsamına giren

diğer sebeplerden ayrı değerlendirilmesi zorunludur. Sahtelik iddiasının icra takibine etkisi, itfa, ibra, takas gibi özel hukuk kaynaklı borcu sona erdiren sebeplerle aynı koşullara tabi kılınırsa, sahtelik iddiasının kamu hukuku boyutu dikkate alınmamış olur. Çünkü borçlu sahtelik iddiasında bulunmakla hem senedin borç doğurmadığını ileri sürmekte hem de karşı tarafın suç işlediğini iddia etmektedir. Kaldı ki, ödeme veya takas gibi borcu sona erdiren sebeplerden birinin varlığı halinde, borçlunun icra takibinden önce menfi tespit davası açarak teminat karşılığında takibi durdurma ihtimali vardır (İİK.m.72/2). Sahtelik iddiasının İİK.m.72 hükmünün kapsamına girdiği ve ancak bu hükümde belirtilen şartların varlığı halinde icra takibini durdurabileceği kabul edilirse, borçlu aleyhinde sahte bir senet düzenlendiğinden haberdar olamayacağı için, çoğunlukla takip başladıktan sonra menfi tespit davası açmak zorunda kalacak ve ancak, takibe konu alacağın %115'i tutarında teminat yatırmak suretiyle satışı durdurabilecektir. Borçlu bu kadar yüksek miktarda teminatı getiremediği takdirde ise, sahte bir senede dayanarak mallarının haczedilip satılmasına katlanmak zorunda kalacaktır (İİK.m.72/3).⁵⁷ Borçlunun sahte olduğunu iddia ettiği bir senede dayanarak başlatılan takibi durdurabilmek için böylesine ağır şartlar altında bırakılması, sahtelik iddiasının kamu hukuku boyutunun göz ardı edilmesine neden olacaktır. Ayrıca, sahtelik davası açılırken gider avansı ve nispi harç yatırılır, borçlu davayı kaybederse yargılama giderlerine katlan-

⁵⁷ Benzer gerekçe için bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 19.02.2015 tarihli kararında üye M. Üslü'nün karşı oy yazısı: "...Şartları oluşmasına rağmen HMK'nun 209 maddesinin takip hukukunda uygulanmaması halinde borçlu ancak İİK'nun 72/3.maddesi gereğince icra kasasına yüklü miktarda para yatırarak icra veznesindeki paranın alacaklıya verilmemesini isteyebilir. Bu uygulama da 2011 yılında yürürlüğe giren yasanın borçluya tanıdığı hakların ortadan kaldırılması sonucunu doğurur. Borçlunun ekonomik durumu zayıf ise tamamen korunaksız olduğu için takip işlemleri sonuna kadar gidecek, haczi kabil malları, hak ve alacakları elinden çıkacak, ceza mahkemesinin senedin iptali kararı kesinleştiğinde kötü niyetli takip alacaklısına zararını telafi ettiremeyecektir. Çünkü kötü niyetli alacaklının haczi kabil hak ve alacağına ulaşamayacaktır. Bu husus göz göre göre borçlunun haksızlığa uğramasına sebep olacağı için hukuka aykırı olacaktır. Senette sahtecilikten dolayı dava açıldığında HMK'nun 209.maddesi gereğince takibin olduğu yerde durdurulması halinde ise bu aşamaya kadar borcu karşılayacak miktarda hak ve alacak haczedileceği, alacak tahsil edilene kadar faiz işletileceği için alacaklının alacağına geç kavuşmaktan başka zararı olmayacaktır..." (12. HD. 2014/26221 E. 2015/3195 K. 19.02.2015 T., www.legalbank.net).

mak zorunda kalır ve davayı kötü niyetli açtığı ortaya çıkarsa tazminat ödemek zorunda kalır (HMK.m.213/1). Borçlunun anılan yaptırımların tamamını göze alarak açtığı sahtelik davasının takibi durdurmaya yetmeyeceğini benimsemek isabetli olmayacaktır. Bunun yanında, imzaya yönelik sahtelik iddiasının (veya sahtelik davasının) takibi durdurabilmesi için ayrıca ceza davası açılmasına gerek olmadığı kanaatindeyiz.⁵⁸ Zira HMK.m.209 hükmünde sahteliği iddia edilen senedin hiçbir işleme esas alınamayacağı açıkça belirtilmektedir. Sahtelik iddiasının hukuk mahkemesinde veya ceza mahkemesinde incelenmesi arasında bir fark yoktur. Aksi düşüncenin kabulü halinde, hukuk mahkemesinde açılan sahtelik davası ile ceza mahkemesinde açılan sahtecilik davası arasında kanunda dayanağı olmayan bir fark yaratılmış olacak ve ceza mahkemesinde görülen sahtecilik davasına hukuk mahkemesinde görülen sahtelik davasına nazaran daha fazla değer atfedilmiş olacaktır. Bütün bu nedenlerle, HMK.m.209 hükmünün imzaya ve borca itiraz bakımından bir ayırım yapılmaksızın kambiyo senetlerine özgü takiplerde uygulanacağı; sahtelik davasının takibi durdurması için ayrı bir tedbir kararı verilmesine ve teminat gösterilmesine gerek olmadığı kanaatindeyiz. Hukuk mahkemesinde görülen sahtelik davasının kabulüne karar verildiği ve böylece, senedin sahte olduğu ortaya çıktığı takdirde ise, sahtelik davasının açılmasıyla birlikte kendiliğinden duran icra takibine bu karar kesinleşinceye kadar devam edilememelidir. Sahtelik iddiasının derdest dava ve icra takipleri üzerindeki etkisi kanundan doğmaktadır. Bu etki sahtelik davasının açıldığı anda doğar ve ilk derece mahkemesinin kararı kesinleşinceye kadar devam eder. Sahtelik davasına bakan mahkemenin davanın kabulüne veya reddine dair kararı ya da Yargıtay'ın temyiz incelemesi üzerine vereceği bozma kararı kanundan doğan bu etkiyi bertaraf etmez. Bir diğer deyimle, sahtelik davası açıldığında kendiliğinden duran icra takiplerinde ilk derece mahkemesinin verdiği karar şekli anlamda kesinleşinceye kadar hiçbir işlem yapılamayacaktır.

⁵⁸ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi eski tarihli içtihatlarında bu yönde görüş bildirmişti. Örnek bir karar için bkz. Yargıtay 12.HD T.03.05.2012 E.10024 /K.14855 (Uyar, İcra Takibinin Teminatsız Durdurulması, s. 507).

D- Cumhuriyet Savcılığına Suç İhbarında Bulunulmasının ve Ceza Mahkemesinde Sahtecilik Davası Açılmasının İcra Takibine Etkisi

1- Cumhuriyet Savcılığına Suç İhbarında Bulunulmasının İcra Takibine Etkisi

Borçlu icra takibinin dayanağını teşkil eden senedin sahte olduğunu cumhuriyet savcılığı nezdinde suç ihbarında bulunmak suretiyle de ileri sürebilir. Bu ihtimalde, cumhuriyet savcılığına yapılan ihbarın icra takibine herhangi bir etkisinin olup olmayacağı sorunu ortaya çıkar. HMK.m.209'da bu konuda açık bir düzenleme olmayıp, adi senetlerdeki imza veya yazı inkâr edildiğinde o senedin herhangi bir işleme esas alınamayacağı belirtilmekle yetinilmiştir. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi eski içtihatlarında savcılığa suç ihbarında bulunulmasını HMK.m.209 hükmü anlamında sahtelik iddiası olarak değerlendirmiş ve icra takibinin durdurulması için ceza davası açılmasının zorunlu olmadığını kabul etmiştir.⁵⁹ Yargıtay'ın anılan içtihatları nedeniyle,

⁵⁹ Nitekim, Yargıtay konuyla ilgili bir kararında : "... Konu ile ilgili borçluların şikayetleri üzerine Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Başsavcılığının 2011/20840 soruşturma sayılı dosyası üzerinden alınan Adli Tıp Belge İnceleme uzmanı bilirkişi prof. Dr. Serhat Gürpınar'ın 19.01.2012 tarihli bilirkişi raporu ile borçluların elinde bulunan ve takip dayanağı bonolara ilişkin olarak ödeme yapıldığında kendilerine iade edildiğini ileri sürdükleri senetlerden 19.03.2010 tanzim ve 23.11.2010 vade , 19.03.2010 tanzim ve 23.11.2010 vade tarihli olanların fotokopi olmadıkları senet aslı olduklarının saptandığı bildirilmiştir. O halde aslı borçlu elinde bulunan senedin sahte olan örneğinin icra takibine konu edildiği dolayısıyla sahtecilik iddiasının öncelikle değerlendirilmesi gereklidir... Somut olayda, borçlular tarafından takibe konu senet hakkında C. Savcılığına suç duyurusunda bulunulduğu ve henüz soruşturmanın devam ettiği dikkate alındığında HMK'nun 209. maddesi şartları oluştuğundan şikayete konu senet yönünden sahtelik iddiasının sonucunun beklenmesi gerekir. Bu nedenle takibin durdurulmasına karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile itirazın kaldırılmasına karar verilmesi isabetsizdir..." şeklinde görüş bildirmiştir (Yargıtay 12.HD.03.12.2012 T. E:18504, K:35906, Ateş, s. 1110). Yargıtay aynı yöndeki bir diğer kararında şu şekilde görüş bildirmiştir : "... Ancak sahtelik iddiasının imza inkarı dışındaki bir nedene dayanması halinde ise 6100 Sayılı HMK.nun 209/1.maddesinin amir hükmü gereği icra takibi olduğu yerde durur. Bunun için sahtelik iddiasının ileri sürüldüğü Cumhuriyet Savcılığı ya da mahkemece ayrıca tedbir kararı verilmesi gerekmez. Somut olayda; borçlular vekili, temyiz dilekçesinde, takip alacaklısı hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2011/68687 sayılı dosyasından soruşturma açıldığını, senetdeki tahrifatın bizzat alacaklı Mehmet Derin tarafından yapıldığını ileri sürmüştür. O halde mahkemece Cumhuriyet Başsavcılığındaki soruşturma dosyası getirilip incelendikten sonra yukarıda yapılan açıklama ve ilkeler doğrultusunda borçlunun iddiaları değerlendirilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir. Eksik incele-

borçlu suç ihbar ettiğini tevsik eden bir belgeyi icra dosyasına tevdi ettiği takdirde takip kendiliğinden duruyordu. Yargıtay'ın sözü geçen içtihadı HMK.m.209 hükmünün kötüye kullanılmasına sebebiyet verebilecek nitelikte idi. Nitekim doktrinde cumhuriyet savcılığına yapılan ihbarın icra takibini durdurmaya yeterli olmaması gerektiği, icra takibinin ancak kamu davası açıldığı takdirde durmasının daha isabetli olacağı savunulmuştur.⁶⁰ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi de sonraki kararlarında bu görüşünden dönmüş ve savcılığa suç ihbarında bulunulmasına HMK.m.209 hükmündeki sonuçların bağlanamayacağını kabul etmiştir.⁶¹ Yargıtay yeni tarihli kararlarında, gerek cumhuriyet savcılığına suç duyusunda bulunulmasının gerekse ceza mahkemesinde sahtecilik davası açılmasının icra takiplerinin kendiliğinden durması sonucunu doğurmayacağını; takiplerin ancak cumhuriyet savcılığı veya ceza mahkemesi tarafından ihtiyati tedbir kararı verildiği takdirde duracağını kabul etmiştir.⁶²

Kanaatimizce de, alacaklının cumhuriyet savcılığına müracaat ederek senedin sahte olduğunu iddia eden bir dilekçe vermesi, icra takibinin durması için yeterli olmamalıdır. Aksi takdirde, icra takiplerinde alacaklı ile borçlu arasındaki menfaat dengesi borçlu lehine bo-

---

me ile yazılı şekilde sonuca gidilmesi isabetsizdir..." (Yargıtay 12. HD. 11.12.2012 T. E: 19998, K: 37206, www.e-uyar.com).

⁶⁰ Pekcanitez/Atalay/Özkes, Usul, 14. bası, s. 743; Atalay, s. 557; Kiraz, s. 69.

⁶¹ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin anılan kararı şu şekildedir: "... Buna göre imzaya itiraz İcra ve İflas Kanununda özel olarak düzenlendiğine göre anılan itiraz hakkında bu kanunun 170.maddesinin uygulanması zorunlu olduğundan, imzanın inkarı nedenine dayalı sahtelik iddiası hakkında genel nitelikte olan 6100 Sayılı HMK.nun 209. maddesinin uygulama yeri yoktur. İmzaya itiraz İİK.nun 170/1.maddesi uyarınca satıştan başka icra takip muamelelerini durdurmaz. Somut olayda, borçlu vekilince Ödemiş Cumhuriyet Başsavcılığı'na yapılan suç duyurusu dilekçesinin 2. maddesinde, senetteki imzanın müvekkiline ait olmadığı, 3. maddesinde, senedin sahtecilik yoluyla elde edildiği, sonuç ve istem kısmında ise, senetteki imzanın borçlunun eli mahsulü imiş gibi görüntüsü kazandırılarak düzenlenen sahte belge olduğu açık bir suretle ifade edilmiştir. Dolayısıyla Ödemiş Cumhuriyet Başsavcılığı'na borçlu tarafından yapılan şikayetin konusu takip dayanağı bononun imza inkarına ilişkindir. Borçlunun bu iddiası HMK.nun 209. maddesi kapsamında sahtelik iddiası niteliğinde olmadığından, bu iddia kapsamında yapılan ceza soruşturması da, takibin durdurulmasını gerektirmez. O halde mahkemece yukarıda yapılan açıklama ve ilkeler doğrultusunda İİK'nun 170. maddesi çerçevesinde imzaya itiraz iddiasının değerlendirilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir..." (Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 19.06.2013 tarih ve 2013/6 E. 2013/151 K., Yayınlanmamıştır).

⁶² 12. HD. 17.03.2015 T. E:2014/29455, K:4760 (www.e-uyar.com). Aynı yöndeki bir başka karar için bkz. 12. HD. 07.04.2014 T. E:7838, K:9989 (www.e-uyar.com).

zulacaktır. Zira cumhuriyet savcılığına suç ihbar eden bir dilekçe verildiğinde, henüz senedin sahte olup olmadığı bilinmediği gibi, ortada icra takibinin durdurulmasını gerektirecek hiçbir usûl işlemi veya yargı kararı da bulunmamaktadır. Ayrıca, borçlu suç ihbarında bulunurken harç ödemek zorunda olmadığı gibi, savcılık takipsizlik kararı verdiğinde herhangi bir tazminat ödemek zorunda da kalmayacaktır. O yüzden asılsız sahtelik iddialarıyla icra takiplerinin durdurulmasını önlemek için, Yargıtay'ın savcılığa suç ihbarında bulunulduğunda icra takibinin kendiliğinden durmayacağını kabul etmesi yerinde olmuştur. Buna göre, savcılığa yapılan suç ihbarı icra takibini kendiliğinden ve teminata gerek olmaksızın durdurmaz. Ancak, hukuk mahkemesinde veya ceza mahkemesinde açılacak sahtelik davası icra takibinin durması için yeterli olacaktır (HMK.m.209). Bu sonucun doğması için sözü edilen mahkemelerin ayrıca ihtiyati tedbir kararı vermelerine ise ihtiyaç yoktur.

2- Ceza Davası Açılmasının ve Bu Davada Verilen Hükümün İcra Takibine Etkisi

Savcılık soruşturmasının ardından sahtelik iddiası ciddi bulunarak ceza davası açılırsa, ceza mahkemesinde görülen davanın alacaklının başlattığı icra takibine herhangi bir etkisinin olup olmayacağı bir başka soru işareti teşkil eder. Bu soruya verilecek cevap adi ve resmi senetler bakımından ayrı ayrı araştırılmalıdır. Alacaklı elindeki adi senede dayanarak icra takibi başlatmış ve bu arada borçlunun yaptığı suç duyurusu nedeniyle ceza mahkemesinde sahtecilik davası açılmış olabilir (HMK.m.208/4). Bu çerçevede, ceza davasının icra takibine etkisinin ne olacağı sorulabilir. 1086 sayılı HUMK zamanında anılan durumda icra mahkemesinin ceza davasının sonuçlanmasını bekletici sorun yapması gerektiği kabul edilmekte idi.⁶³ Hukuk Muhakemeleri

⁶³ Yargıtay'ın konuyla ilgili bir kararı şöyledir : "... Borçlu vekiline, Sincan Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2010/4647 soruşturma sayılı dosyasıyla alacaklı hakkında sahtecilik suçundan soruşturmanın mevcut olduğunun yargılama sırasında bildirildiği, yine alacaklı hakkında Sincan Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2010/632 esas sayılı dosyasıyla evrakta sahtecilik suçundan kamu davası açıldığı ve davanın derdest olduğu dosya kapsamından anlaşılmıştır. Takip dayanağı senet hakkında borçlunun, "imza itirazı" ile birlikte veya "sahtelik iddiasıyla şikâyet" bulunmasından sonra, alacaklı hakkında suç duyurusunda bulunulması sebebiyle sahtecilik suçundan dolayı kamu davası açılmış olması durumunda, bu davanın

Kanunu'nun kabulünden sonra doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre, sahtecilik suçu nedeniyle ceza mahkemesinde kamu davası açıldığında HMK.m.209 hükmü uygulanmalı ve icra takipleri kendiliğinden durmalıdır.⁶⁴ Aksi yöndeki bir görüşe göre ise, ceza mahkemesinde sahtecilik davası açılması icra takibini kendiliğinden durdurmamalı; borçlu hukuk mahkemesinde menfi tespit davası açarak, İİK.m.72 hükmüne göre ihtiyati tedbir kararı verilmesini istemelidir.⁶⁵ Yargıtay 1086 sayılı HUMK zamanında ceza mahkemesinde kamu davası açılması halinde icra takibinin HUMK.m.317 hükmü gereğince duracağını kabul etmişti⁶⁶. Yargıtay Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun kabul edilerek yürürlüğe girmesini takiben verdiği kararlarda önceki görüşünü devam ettirmiştir.⁶⁷ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi bu kararlarda ceza davası açılmasının HMK.m.209 hükmünün uygulanması için yeterli olduğunu; ceza davasının açılmasıyla birlikte takibin duracağını, ayrı-

---

icra takibine etkisinin ne olacağına dair açık bir yasal düzenleme 2004 Sayılı İcra ve iflas Kanunu'nda bulunmamaktadır. Bu nedenle. 1086 Sayılı H.U.M.K.'nun 317 nci maddesinin 2.cümlesinden yararlanarak soruna bir çözüm getirmek gerektiği yargısal uygulamada kabul edilmiştir (H.G.K.'nun 22.1.2003 gün ve 2003/12-3 E. 2003/28 K.; 6.2.2008 gün ve 2008/12-77 E. 2008/90 K. sayılı kararları).Bu düzenleme karşısında senet bedeline itiraza dair davanın görülmesi aşamasında ceza davası da açılmışsa; ceza davasının sonuçlanması, imzaya itiraz davası yönünden bekletilen sorun olarak kabul edilmelidir. Zira, icra mahkemeleri şikâyet ve itirazları belli bir usule uyarak yargılayan ve objektif hukuk kurallarını şikâyet ve itirazlara uygulamak suretiyle bunları takip hukuku bakımından kesin hükme bağlayan mahkemelerdir. Bu mahkemeler, takip hukukuna dair uyumsuzlukları çözmeye görevini yerine getirirken kural olarak tanık dinleyemeyeceklerinden dar (sınırlı) yetkili olup, sahtelik iddiasını inceleme yetkileri de genel mahkemeye göre daha kısıtlıdır..." (Yargıtay 12. Hukuk Dairesi E. 2011/2245 K. 2011/17673 T. 4.10.2011, Kazancı İçtihat Bankası).

⁶⁴ Pekcanitez/Atalay/Özekes, Usul, 14. bası, s.742.

⁶⁵ Kuru, İcra ve İflas El Kitabı 2013, s. 349.

⁶⁶ Örneğin Yargıtay 12. HD 22.12.2011 tarih E.12703/K.30235 sayılı kararı (Uyar, Takibin Teminatsız Durdurulması, s. 493).

⁶⁷ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin bu kararı şöyledir : "... Ankara C. Başsavcılığı'nın 10.04.2012 tarih ve 2012/12736 Esas sayılı iddianamesinin incelenmesinde, borçlunun şikâyeti üzerine alacaklı şirketin sahibi ve müdürlerinin resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılmaları talebi ile Ağır Ceza Mahkemesi'ne kamu davası açıldığı görülmüştür... Ancak sahtelik iddiasının imza inkarı dışındaki bir nedene dayanması halinde ise 6100 Sayılı HMK. nun 209/1. maddesinin amir hükmü gereği icra takibi olduğu yerde durur. Bunun için sahtelik iddiasının ileri sürüldüğü Cumhuriyet Savcılığı ya da mahkemece ayrıca tedbir kararı verilmesi gerekmez. Borçlu tarafından icra dairesine başvurulması halinde icra müdürlüğüne anılan madde uyarınca sahtelik davası sonuna kadar icra takibinin durdurulması gerekir..." (Yargıtay 12. HD. 13.12.2012 T. E:19755, K:37752, www.e-uyar.com).

ca ihtiyati tedbir kararı verilmesine gerek olmadığını ifade etmiştir.⁶⁸ Aynı Daire borçlu imzaya itiraz etmiş ve bu arada ceza mahkemesinde dava açılmışsa HMK.m.209 hükmünün uygulanacağına hükmetmekte idi.⁶⁹ Yargıtay yeni tarihli kararlarında ise bu görüşünden dönmüş, adi veya resmi senet hakkında cumhuriyet savcılığına yapılan şikâyet başvurusunun ve akabinde ceza mahkemesinde açılan davanın kendiliğinden icra takibini durdurmayaacağını; takibin ancak cumhuriyet savcılığı veya ceza mahkemesince verilecek tedbir kararıyla durdurulabileceğini kabul etmiştir.⁷⁰

Kanaatimizce, Kanunda sahteliği iddia edilen adi senedin bu konuda bir karar verilinceye kadar herhangi bir işleme esas alınmayacağı açıkça kabul edildiğine göre (HMK.m.209/1), sahtelik iddiası ciddi bulunarak ceza davası açıldığında bu davada karar verilinceye kadar icra takibi kendiliğinden durmalıdır. HMK.m.209/1 hükmünün sevk edilmesindeki temel amaç sahte olduğu iddia edilen adi senetlerin usûl işlemlerine ve takip işlemlerine konu olmasını önlemektir. HMK.m.209'da sahtelik iddiasının hukuk mahkemesinde veya ceza mahkemesinde açılan davada incelenmesi arasında fark gözetilme-

⁶⁸ Yargıtay'ın bu yöndeki bir başka kararı şu şekildedir : "Alacaklı hakkında Resmi Belgede Sahtecilik, suçlamasıyla Trabzon Cumhuriyet Başsavcılığınca 25.04.2011 tarihli kamu davasının açıldığına ve iddianamemde Trabzon 3. Asliye Ceza Mahkemesince 09.05.2011 tarihinde kabul edildiğine göre, (HGK'nun 05.05.2010 tarih ve 2010-12-74-243 sayılı kararında da vurgulandığı üzere) HMK. md. 209/1 fıkrası gereğince bu davanın sonucunun beklenmesi ve takip konusu çekin "bu konuda bir karar verilinceye kadar, herhangi bir işleme esas alınmamasına karar verilmesi" gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru değildir" (Yargıtay 12.HD. 23.01.2012 T. E:2011/14543, K:2012/1094 (www.e-uyar.com). Yargıtay 12. Hukuk Dairesi bu içtihatlarında ceza davasında karar verilinceye kadar icra takibinin durdurulması gerektiğini bildirmiştir. Yargıtay'ın örnek bir kararı şöyledir : "... Ayrıca takip dayanağı bono hakkında dava dışı lehtar ile alacaklı hakkında İzmir 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2010/162 sayılı dosyasında sahtecilik suçu kapsamında kamu davası bulunduğu da görülmektedir. Bu durumda, 6100 sayılı HMK 209/1 maddesi uyarınca, anılan konuda bir karar verilinceye kadar, senet herhangi bir işleme esas alınmaz. İcra takibinin yukarıda yer verilen madde doğrultusunda durdurulması gerekirken, imza incelemesi yapılarak İİK'nun 170/3 maddesi gereğince sonuca gidilmesi doğru değil ise de, sonuçta takibin durdurulması kararı verildiğinden, sonucu doğru olan mahkeme kararının onanması yoluna gidilmiştir..." (Yargıtay 12.HD T.03.05.2012 E.10024 /K.14855, Uyar, İcra Takibinin Teminatsız Durdurulması, s. 507).

⁶⁹ Yargıtay 12.HD T.03.05.2012 E.10024 /K.14855 (Uyar, İcra Takibinin Teminatsız Durdurulması, s. 507).

⁷⁰ 12. HD. 17.03.2015 T. E:2014/29455, K:4760 (www.e-uyar.com). Aynı yöndeki bir başka karar için bkz. 12. HD. 07.04.2014 T. E:7838, K:9989 (www.e-uyar.com).

miştir. HMK.m.209 hükmü bu konuda bir ayırıma müsait olmayıp, sahtelik iddiası ister hukuk mahkemesinde isterse ceza mahkemesinde ileri sürülsün, Kanunda sahtelik iddiasına bağlanan bütün hüküm ve sonuçlar doğmalıdır. Kanaatimizce, ceza davası açıldığında icra takibinin durması için borçlunun kamu davasına katılarak (CMK.m.237) senedin iptalini istemesi de gerekli değildir. Hukuk Muhakemeleri Kanununda salt sahtelik iddiasında bulunulması takibin durması için yeterli kabul edildiğine (HMK.m.209/1) ve borçlu da savcılık nezdinde suç duyurusunda bulunarak senedin sahte olduğunu iddia ettiğine göre, takibin durması için borçlunun ceza davasına katılması (CMK.m.237) munzam bir şart olarak aranmamalıdır. Aksi düşüncenin kabulü halinde, borçlunun savcılığa yaptığı şikâyet üzerine ceza davası açılabilir, borçlu ceza davasına katılmadığı (müdahil olmadığı) için ceza davası takibi kendiliğinden durdurmayacak ve borçlu ceza davasına katılmak (müdahil olmak) için ayrı bir başvuru yapmak zorunda kalacaktır. Halbuki HMK.m.209'da sahtelik iddiasının mahkeme nezdinde gündeme gelmesi o senedin işlemlere esas alınmasını önlemek için yeterli kabul edilmiştir. Borçluyu ayrıca ceza davasına müdahil olarak bu davayı takip etmek zorunda bırakmak anılan hükmün sevk ediliş amacına aykırıdır.⁷¹

Burada akla gelebilecek bir diğer soru ise, icra mahkemesinin veya sahtelik davasına bakan hukuk mahkemesinin ceza mahkemesinde görülen davayı bekletici mesele yapıp yapamayacağıdır. Bu mesele genel haciz yoluyla takip ve kambiyo senetlerine özgü takip yolu bakımından ayrı ayrı incelenmelidir. Alacaklının elindeki adi senede dayanarak başlattığı genel haciz yoluyla takipte borçlu ödeme emrine karşı sahtelik itirazında bulunabilir. Alacaklı borçlunun itirazını bertaraf etmek için icra mahkemesinde itirazın kaldırılması yoluna başvurduğu veya genel mahkemede itirazın iptali davası açtığı takdirde, anılan davalara bakan mahkemeler tahkikat aşaması daha ilerde olan ceza davasını bekletici sorun yapabilirler. Bu konudaki karar usûl ekonomisi ilkesi dikkate alınarak verilmelidir. Örneğin ceza mahkemesi

⁷¹ 1086 sayılı HUMK yürürlükte olduğu tarihlerde ise gerek doktrindeki yazarlar gerekse Yargıtay ceza davasının icra takibini durdurabilmesi için borçlunun ceza davasına müdahil sıfatıyla katılmasını zorunlu bir şart olarak görmekte idi (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Baki Kuru, Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, Ankara 2003, s. 20- 21; Kuru, Usul, C.II, s. 2176; Özbek, s. 222 vd.).

sahtecilik davasında henüz tahkikatın başında ise, itirazın kaldırılması talebini inceleyen icra mahkemesi veya itirazın iptali davasına bakan hukuk mahkemesi ceza davasını bekletici sorun yapmadan kararını vermelidir. Kambiyo senetlerine özgü takip yolunda ise ödeme emrine itiraz her ne kadar takibi durdurmuyorsa da, icra mahkemesi gerek gördüğü takdirde ceza mahkemesinde görülen sahtecilik davasının bekletici sorun yapılmasına karar verebilir.⁷²

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlüğe girmesini takiben verdiği kararlarda kambiyo senetlerine özgü takipte sahtelik itirazında bulunulmuş ve aynı zamanda suç ihbarında bulunularak ceza davası açılması sağlanmışsa, icra mahkemesinin ceza davasının sonucunu bekletici sorun yapması gerektiğini belirtmiştir.⁷³ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi yeni tarihli kararlarında ise bu görüşünden dönmüş ve "İcra mahkemesince takibe konu alacakla ilgili bir karar verilmiş olması, aynı alacak hakkında genel mahkemelerde dava açılmasına engel oluşturmaz. Sahtelik nedeniyle açılan menfi tespit davası gibi, cumhuriyet savcılığına aynı nedenle yapılan şikâyet ve ceza mahkemesinde açılan dava da kendiliğinden icra takibini durdurmaz ve bekletici sorun yapılamaz" demek suretiyle aksi yönde görüş bildirmiştir.⁷⁴ Halbuki, yukarıda izah edildiği gibi, usûl

⁷² İcra mahkemesinin hukuk mahkemesinde açılan sahtelik davasını bekletici sorun yapmasıyla ilgili açıklamalar burada da geçerlidir. Bkz. V, A, 2.

⁷³ Yargıtay'ın konuya ilişkin kararı şöyledir: "Borçlu vekili, kambiyo takibine konu edilen çekin kambiyo senedi vasfını taşımadığını, bu çek yaprağının, 2002 yılında kapatılan Çaykara Halk Bankası tarafından verilmiş bir çek yaprağı olduğunu, alacaklı tarafından bu çek yaprağının her nasılsa ele geçirilerek tahrif edilip doldurulduğunu, müvekkili tarafından böyle bir çekin verilmediğini belirterek icra takibinin durdurulmasına ve iptaline karar verilmesini talep etmiş, (İCRA) mahkemece takip konusu çekin tüm unsurlarının tamam olup, borçlunun da İİK'nun 169/a maddesi kapsamında, borcu olmadığını, borcun itfa veya imhal edildiğini resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile kanıtlamadığından bahisle itirazın reddine karar verilmiştir. Alacaklı hakkında Resmi Belgede Sahtecilik, suçlamasıyla Trabzon Cumhuriyet Başsavcılığınca 25.04.2011 tarihli kamu davasının açıldığına ve iddianamemde Trabzon 3. Asliye Ceza Mahkemesince 09.05.2011 tarihinde kabul edildiğine göre (HGK'nun 05.05.2010 tarih ve 2010-12-74-243 sayılı kararında da vurgulandığı üzere) HMK. md. 209/1 fıkrası gereğince bu davanın sonucunun beklenmesi ve takip konusu çekin 'bu konuda bir karar verilinceye kadar, herhangi bir işleme esas alınmamasına karar verilmesi' gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru değildir..." (Yargıtay 12.HD. 23.01.2012 T. E:2011/14543, K:2012/1094; www.e-uyar.com).

⁷⁴ 12. HD. 17.03.2015 T. E:2014/29455, K:4760 (www.e-uyar.com). Aynı yöndeki bir başka karar için bkz. 12. HD. 07.04.2014 T. E:7838, K:9989 (www.e-uyar.com).

ekonomisinin gerekli kıldığı hallerde, ceza davasının bekletici sorun yapılabilmesi gerekir. Kanaatimizce, ceza mahkemesinde görülen davanın bekletici sorun yapıp yapılmayacağı somut olayın özellikleri ve usûl ekonomisi ilkesi dikkate alınarak icra mahkemesi tarafından takdir edilmelidir. İcra mahkemesi basit yargılama usûlüne göre yargılama yaptığı için, sahtelik incelemesini kendisinin daha çabuk sonuçlandıracağını öngörüyorsa, bekletici sorun yapmaktan imtina edebilir. Buna mukabil, ceza davasında tahkikat daha ileri bir aşamada ise, icra mahkemesinin sahtelik incelemesi yapması gereksiz yere masraf yapılmasına ve zaman kaybına neden olacaktır. O itibarla, icra mahkemesi somut olayın özelliklerini de dikkate alarak bu konuda bir karar vermelidir. Ancak, icra mahkemesinin ceza davasını bekletici sorun yaptığı hallerde, icra takibine devam edilebilmesi için ceza mahkemesinin verdiği kararın kesinleşmesinin beklenmesi isabetli olur. Her ne kadar ceza mahkemesinin kararının kesinleşmesinin beklenmesinin alacaklının icra takibine devam etmesini engelleyeceği ve alacağına kavuşmasını geciktireceği düşünülebilirse de, ceza mahkemesinin kararı temyiz incelemesi neticesinde bozulur ve bu arada takibe devam edildiği için borçlunun malvarlığı haczedilerek satılırsa, aleyhinde sahte bir senede dayanılarak icra takibi yapılan tarafın bu durumdan ciddi şekilde zarar göreceği gözden uzak tutulmamalıdır.⁷⁵

Bu konuyla ilgili bir diğer ihtimal ise, takip borçlusunun hem hukuk mahkemesinde sahtelik davası açması hem de savcılığa suç ihbarında bulunmak suretiyle ceza davası açılmasını sağlamasıdır. Bu

⁷⁵ Nitekim, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi de 1086 sayılı HUMK yürürlükte iken aynı yönde görüş bildirmekte idi : "...Resmi veya hususi bir senedin sahteliği hakkındaki itirazın, HUMK.nun314, 316 ve 317. maddeleri hükümlerine göre değerlendirilmesi lazımdır. Usulüne göre açılmış böyle bir sahtecilik davası sırasında senedin bilirkişi marifeti ile incelenmesine ve olaylardan haberdar olanların dinlenmesine karar verildiği takdirde, senet o dava sonunda verilecek hükme kadar hiçbir işleme esas tutulamaz. Ancak, tek başına ceza davasının açılması, kişisel hak bakımından davaya müdahale olunarak senedin iptali istenmedikçe, hukuk davasına ve icra takibine doğrudan etki etmez. Somut olayda, takip dayanağı senet yönünden sahtecilik suçu işlendiğinden bahisle bir kısım sanıklar hakkında ceza mahkemesince verilmiş bulunan hüküm henüz kesinleşmemiştir. Mahkemece bozma ilamına uyularak sahteciliğe ilişkin Çanakkale Ağır Ceza Mahkemesi dosyasının kesinleşmesinin beklenmesine karar verildiği halde, bilahare bu ara kararından dönülerek ceza mahkemesince verilen hükmün kesinleşmesi beklenmeden sonuca gidilmesi isabetsizdir..." (Yargıtay 12. Hukuk Dairesi T. 27.09.2011, E. 2011/1622 K. 2011716904 Kazancı İçtihat Bankası).

durumda, sahtelik iddiası iki ayrı mahkemede dava konusu olacağı için HMK.m.209 uyarınca icra takibinin kendiliğinden durması gerektiği aşikârdır.⁷⁶ Anılan ihtimalde tahkikat aşaması daha geride olan mahkeme diğerini beklemeli⁷⁷ ve bekletici sorun yapılan mahkemenin kararı şekli anlamda kesinleştikten sonra⁷⁸ karar verilmelidir. Bu ara-

⁷⁶ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi bu kararında sahtelik iddiasının borca itiraz teşkil ettiği hallerde, icra takibinin duracağına hükmetmişse de, yukarıda zikredildiği gibi imzaya itiraz halinde ancak ceza mahkemesinde açılmış bir dava varsa takibin duracağına karar vermektedir. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin konuya ilişkin kararı şu şekildedir : "... İstanbul C. Başsavcılığı'nın 20.02.2012 tarihli iddianamesiyle alacaklı ve bonoyu imzaladığı iddia edilen Naif Kaya hakkında borçlunun şikayetçi üzerine resmi evrakta sahtecilik suçundan cezalandırılmaları talebi ile Ağır Ceza Mahkemesi'ne kamu davası ile İstanbul 8.Asliye Ticaret Mahkemesi'nden alınan derkenarda da mahkemenin 2012/40 esas sayılı dosyasında sahteciliğe dayalı menfi tespit davasının bulunduğu belirlenmiştir... Buna göre imzaya itiraz İcra ve İflas Kanununda özel olarak düzenlendiğine göre anılan itiraz hakkında bu kanunun 170. maddesinin uygulanması zorunlu olduğundan, imzanın inkarı nedenine dayalı sahtelik iddiası hakkında genel nitelikte olan 6100 sayılı HMK. nun 209.maddesinin uygulama yeri yoktur. Ne var ki sahtelik iddiasının imza inkarı dışında bir nedene dayanması durumu İcra ve İflas Kanununda özel bir düzenleme bulunmadığından sorunun çözümü için 6100 sayılı HMK. nun 209. maddesinin uygulanması gerekecektir... İmzaya itiraz hakkında uygulanması gereken İİK. nun 170/1.maddesi uyarınca itiraz satıştan başka icra takip muamelelerini durdurmaz. Şu hale göre kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile icra takibine konu edilen senedin imza inkarı nedeni ile sahteliğinin iddia edilmesi halinde İİK. nun 170/1.maddesi uyarınca satış dışında hiçbir takip işlemi durmaz. Ancak sahtelik iddiasının imza inkarı dışındaki bir nedene dayanması halinde ise 6100 Sayılı HMK. nun 209/1.maddesinin amir hükmü gereği icra takibi olduğu yerde durur. Bunun için sahtelik iddiasının ileri sürüldüğü Cumhuriyet Savcılığı ya da mahkemece ayrıca tedbir kararı verilmesi gerekmez. Borçlu tarafından icra dairesine başvurulması halinde icra müdürlüğüne anılan madde uyarınca sahtelik davası sonuna kadar icra takibinin durdurulması gerekir... Pek tabidir ki mahkemece sahtelik iddiasının imza inkarı dışındaki bir nedene dayandığının belirlenmesi halinde takip hukukunun özelliği ve ivedi karar verilmesi gerekliliğinin bir sonucu olarak, sahtelik davası bekletici mesele yapılmadan, sahtelik davasında karar verilmeye kadar icra takibinin durdurulmasına karar verilmesi gerekir ..." (Yargıtay 12. HD. 11.06.2013 T. E: 12815, K: 21816, www.e-uyar.com).

⁷⁷ Bu konuda genel bir kural koymak yerine davaların bulunduğu tahkikat aşamasının göz önüne alınması daha isabetlidir (Kuru, Usul, C.II, s. 2174).

⁷⁸ Hakan Pekcanitez, "Bekletici Sorun", Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1980, Sa.1-4, s. 273. Yargıtay 1086 sayılı HUMK ve 6098 sayılı Borçlar Kanununun yürürlükte olduğu tarihte verdiği bir kararda bekletici mesele yapılan kararın kesinleşmesi gerektiğini açıkça belirtmiştir : "...Dosyadaki belgelerden dava konusu haksız fiiller nedeniyle davalıların ceza mahkemesinde yargılandıkları ve mahkum oldukları, davacı eşinin aynı dosyadaki şikayetleri konusunda ise kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiği anlaşılmaktadır. Her ne kadar ceza davasının kesinleşip kesinleşmediği belli değilse de, bu konunun yerel mahkemece incelenmesi ve Borçlar Kanunu'nun 53. maddesi gereğince ceza mahkemesindeki olgu

da anılan sahtelik davaları kesin hükme bağlanıncaya kadar ise icra takibine devam etmek mümkün olmayacaktır.

Öte yandan, icra takibinin dayanağını bir resmi senedin teşkil ettiği ve bu senet hakkında açılan ceza davasında senedin sahte olduğuna karar verildiği takdirde, icra takibinin durması için ceza mahkemesinin verdiği mahkûmiyet kararının kesinleşmesinin gerekip gerekmediği sorulabilir. Hukuk Muhakemeleri Kanununda resmi senetlerin sahte oldukları “ancak mahkeme kararıyla sabit olursa bir işleme esas alınamayacağı” belirtilmiştir (HMK.m.209/2). Kanaatimizce, Kanundaki bu ifade hükmün şekli anlamda kesinleşmesi şeklinde anlaşılmalıdır. Bir diğer ifadeyle, ceza mahkemesi senedin sahte olduğuna karar verirse, resmi senede dayanarak başlatılan icra takibi kendiliğinden durmalıdır (HMK.m.209/2). Ceza mahkemesinin kararına karşı temyiz yoluna başvurulduğu takdirde ise, temyiz incelemesi sonuçlanıncaya kadar icra takibi durmaya devam etmelidir. Zira, alacaklının sahte olduğuna karar verilen bir resmi senede dayanarak icra takibine devam etmesi kabul edilemez ve bu durum sahtelik iddiasında bulunan tarafın telafi edilemeyecek zararlara uğramasına sebebiyet verir. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi konuyla ilgili eski tarihli bir kararında yerel mahkeme mahkûmiyet kararı verince takibin duracağına ve yerel mahkemenin kararı kesinleşinceye kadar icra takibine devam edilemeyeceğine hükmetmiştir.⁷⁹ Buna karşılık, Yargıtay 12. Hukuk

---

ve mahkûmiyet kararının hukuk hakimini de bağlayacağı gözetilmek gerekir. Şu durumda yerel mahkemece, davaya dayanak ceza davasının kesinleşmesinin beklenip incelenmesi ve varılacak sonuca göre karar vermek gerekirken yanlış değerlendirmeye dayalı olarak davanın reddi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir...” (Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, E.2012/16126, K.2013/15703 sayılı karar, Kazancı İçtihat Bankası).

⁷⁹ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin anılan kararı şöyledir : “... Somut olayımızda borçlu M Y(Ö), alacaklı B Ç hakkında Muğla Cumhuriyet Başsavcılığı'na şikayette bulunmuş, tefecilik yapma, resmi belgede sahtecilik ve nitelikli dolandırıcılık suçlarından dolayı alacaklı aleyhine ceza davası açılmış ve Bursa 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nce de alacaklı sanık resmi evrakta sahtecilik suçundan mahkum edilmiştir. Bu aşamada Bursa 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin bu kararının borçlu tarafından icra müdürlüğüne ibraz edilmesi halinde müdürlükçe kesinleşme şerhi beklenmeksizin HMK'nun 209. maddesi gereğince takip konusu senet bu konuda bir karar verilinceye kadar hiçbir işleme tabi tutulamaz. Ceza mahkemesince herhangi bir tedbir kararı verilmemiş olması bu sonucu değiştirmez. Somut olayımızda icra müdürü mahkeme mahkeme kararını dikkate alarak takibi durdurmuştur. Yapılan bu işlem HMK'nun 209. maddesi ve yukarıdaki açıklamalar ışığında doğrudur...” Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 08.10.2012 tarih E.2012/10908

Dairesi yeni tarihli kararlarında bu içtihadından dönmüştür. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi HMK.m.209/2 hükmündeki “mahkeme kararıyla sabit olunca” ifadesini ceza mahkemesinin kararının şekli anlamda kesinleşmesi şeklinde yorumlamamaktadır. Ancak, Yargıtay 12. Dairesi ceza mahkemesi resmi senette sahtecilik suçundan mahkûmiyet kararı verse bile, bu kararın takibin kendiliğinden durması sonucunu doğurmayacağını; icra takibinin durması için ceza mahkemesinin mutlaka ihtiyati tedbir kararı vermesi gerektiğini belirtmektedir. Kanaatimizce, Yargıtay’ın ceza mahkemesinin mahkûmiyet kararı vermesiyle birlikte takibin duracağına ilişkin eski tarihli içtihatları daha isabetlidir. Zira, ceza mahkemesi yargılama sonunda sahtecilik suçunu tespit ederek mahkûmiyet kararı verdiği halde, salt ceza mahkemesinden ihtiyati tedbir kararı istenmediği veya ceza mahkemesi bu talebi reddettiği için icra takibine devam edilebilmesi ilerde telafisi mümkün olmayan zararlara neden olabilir. O yüzden resmi senette sahtecilik yargılamasının kamu düzenini de ilgilendirdiği dikkate alınarak, mahkeme kararıyla sahte olduğuna karar verilen bir senede dayanarak icra takip işlemlerine devam edilmesi yerine, takibin ceza mahkemesinin verdiği karar kesinleşinceye kadar kendiliğinden durmasının icra takibi yapan alacaklı ile borçlunun menfaatlerini telif edeceği kanaatindeyiz.

Hukuk mahkemesi, ceza mahkemesinde görülen davanın bekletici sorun yapılmasına karar vermiş; fakat ceza davasının sonunda hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmişse bu kararın bekletici sorun yapılan hukuk davasını etkileyip etkilemeyeceği bir başka soru işareti teşkil eder. Bu soruya verilecek cevap sahtecilik davaları bakımından özel bir önem arz eder. Çünkü sanık adi senette sahtecilik suçundan 1 yıldan 3 yıla kadar (CK.m.206) resmi senette sahtecilik suçundan ise 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezasına mahkûm edilebilmektedir (CK.m.204). Ceza Muhakemesi Kanunu’nda ise yargılama sonunda hükmolunan ceza 2 yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebileceği kabul edilmiştir (CMK.m.231/5). Bu durumda hem adi hem de resmi senetlerdeki sahtecilik suçundan açılan davada cezanın alt sınırı hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kapsamı

içinde kalmaktadır.⁸⁰ Hemen belirtmek gerekir ki, ceza mahkemesi sahtecilik suçunu sabit gördüğü her durumda hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermemektedir. Burada sanığın takındığı tavır önem taşımakta ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilip verilmeyeceği sanığın takınacağı tutuma göre değişmektedir. Zira sanık aklanma hakkını kullanma ister ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesini kabul etmeyerek hükmün açıklanmasını isterse, ceza mahkemesi mahkûmiyet hükmünü açıklayacak ve sanık da bu karara karşı temyiz yoluna müracaat edebilecektir. Bu ihtimalde, Yargıtay yerel mahkeme kararını onarsa sanık hakkında verilen mahkûmiyet kararı kesinleşeceği için, ceza mahkemesi kararının hukuk mahkemesi için hangi hususlarda bağlayıcı olacağı BK.m.74 hükmüne göre belirlenecektir.⁸¹

Bu konuda karşılaşılabilecek bir diğer ihtimal ise, sanığın hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının açıklanmasını istemesi ve bu karara karşı itiraz etmemesidir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının hukuki niteliği konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür.⁸² Bu çalışma bakımından konunun önem arz eden yönü ise, mezkûr kararın hukuk mahkemesinde görülen davaya herhangi bir etkisinin bulunup bulunmadığıdır. Yargıtay konuyla ilgili istikrar kazanan kararlarında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının hukuk mahkemesini bağlamayacağını belirtmektedir. Yargıtay mezkur kararlarında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının CMK.m.223'de sayılan hükümlerden olmadığı; davanın esasını çözen bir karar bulunmadığı için verilecek hüküm veya kararlarda lehe ve aleyhe sonuçtan söz edilemeyeceği; CMK.m.231/5'de hükmün

⁸⁰ Ancak, CK.m.204/2'de kamu görevlileri için resmi evrakta sahtecilik suçunun cezası 3 yıldan 6 yıla kadar öngörülmüştür.

⁸¹ Ceza davasında senedin sahte olduğuna karar verilirse, senedin sahteliğine ilişkin ceza mahkemesi kararı hukuk mahkemesini bağlar (Pekcanitez, Bekletici Sorun, s. 265).

⁸² Bu kurum doktrinde ceza muhakemesi normu, saf bir maddi ceza hukuku normu ve karma nitelikte norm olarak nitelenmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu da 19.02.2008 tarih ve 2008/25 sayılı kararında bu kurumun karma nitelik taşıdığı sonucuna varmıştır. Hepsini hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Fahri Gökçen Taner, "Hükmün Açıklanmasının Ertelenmesinin (Geri Bırakılmasının) Hukuki Niteliği ve Ertelemeyi Kabul Edip Etmediğinin Sanığa Duruşma Devresinin Sona Ermesinden Önce Sorulmasının Hukuka Aykırılığı Üzerine", ABD, 2011/4, s. 288 vd.; Ali İhsan İpek, "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararlarının Hukuk Muhakemesine Etkisi", Terazi Hukuk Dergisi, 2012 Mart, s. 84.

açıklanmasının geri bırakılması kararının sanık hakkında hukuki bir sonuç doğurmayacağına açıkça ifade edildiği; beş yıllık deneme süresi içinde bir suç işlendiği takdirde mahkemece hükmün açıklanacağı ve sanığın temyiz hakkının doğacağı, temyiz incelemesinde ceza mahkemesinin kararı bozulduğu takdirde ise, hukuk mahkemesinin kararının dayanağının ortadan kalkacağı ve yargılamanın yenilenmesi yolunun gündeme geleceği ve bu durumun adalete olan güveni zedeleyeceği gerekçelerine dayanmaktadır.⁸³

⁸³ Yargıtay bu sonuca özellikle şu gerekçelerle varmaktadır : “ ... Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ise, 5271 Sayılı C.M.K.nın 223 üncü maddesinde belirtilen hükümlerden değildir. “Kurulan hükmün sanık hakkında hukuksal bir sonuç doğurmasını” ifade eden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, davayı sonuçlandıran ve uyuşmazlığı çözen bir “hüküm” değildir. Bunun sonucu olarak, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair kararlar, C.M.K.nın 223 üncü maddesinde sayılan hükümlerden olmadığından, bu tür kararların yasa yararına bozulması durumunda yargılamanın tekrarlanması yasağına dair kurallar uygulanamayacağı gibi, davanın esasını çözen bir karar bulunmadığı için verilecek hüküm veya kararlarda lehe ve aleyhe sonuçtan da söz edilemeyecektir (Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 3.5.2011 gün ve 2011/4-61 E., 2011/79 K.; 6.10.2009 gün ve 2009/4-169 E., 2009/223 K. sayılı ilamları). Kaldı ki, C.M.K.nın 231/5 inci maddesinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmayacağı açıkça ifade edilmiştir. Böylece hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararıyla kurulan hüküm, belli bir süre sanık hakkında hüküm ifade etmemekte, her hangi bir sonuç doğurmamaktadır. Sanık bulunduğu hal üzere bırakılmakta, aynen yargılanan kimsenin durumunda kalmakta ve yapılan yargılama geçici bir süre askıda kalmaktadır. Askı süresi boyunca, yargılanan kimsenin sanık sıfatı devam eder ise de, hiçbir şekilde bu kimse hükümlü sayılamaz. Bu sebeple hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen kimse, hiçbir haktan yoksun bırakılamaz ve ayrıca bu karara dayanarak hiçbir hukuki statüden dışarıya çıkarılamaz. Az yukarda da açıklandığı üzere hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı kesin bir mahkumiyet anlamında değildir. Bu sebeple ortada ceza hukuku anlamında kesinleşmiş bir mahkumiyet hükmü bulunmadığından B.K.nun 53. maddesi uyarınca hukuk hakimini bağlamayacaktır. Aksi düşünüldüğü takdirde beş yıllık deneme süresi içinde bir suç işlendiğinde mahkemece hüküm açıklanacak ve temyiz hakkı doğacak; şayet yapılan temyiz incelemesinde ceza mahkemesi kararı bozulursa hukuk mahkemesinin kararının da dayanağı ortadan kalkacak ve yargılamanın yenilenmesi gündeme gelecektir. Bu durum ise adalete olan güven ve saygıyı zedeleyecektir. Diğer taraftan, beş yıllık denetim süresi bittikten sonra menfi tespit davası açıldığında ortada ceza mahkemesi kararı bulunmadığından B.K.nun 53. maddesi uyarınca hukuk hakimini bağlayıcı bir karardan da söz edilemeyecektir. Aksine, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının hukuk hakimini bağlayacağı kabul edildiğinde hukuk hakimince verilecek karar davanın beş yıllık deneme süresi içinde ve sözü edilen süre bittikten sonra açılması veya kararın sözü edilen süre bittikten sonra verilmesi hallerinde farklı farklı hukuki sonuçlara ulaşılacaktır. Daha da ötesi, bir olayda birden fazla sorumlu olup da, bunlardan biri hakkında beş yıllık süre içinde, diğeri hakkında beş yıllık süre geçtikten sonra hukuk mahkemesinde dava açılması halinde her

iki davalı hakkında da aynı olay sebebiyle farklı kararlar verilebilecektir ki, bu durum adalete olan güveni sarsacaktır. Sonuç olarak maddi olgunun belirlenmesi yönünden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının, kesinleşmiş bir ceza hükmü olmadığından, hukuk hakimini bağlamayacağına kabulü gerekir...” (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 1.2.2012 T. E.2011/19-639 K.2012/30, Kazancı İçtihat Bankası). Yargıtay’ın diğer Daireleri de ceza mahkemesinin verdiği kararın kesinleşmedikçe hukuk mahkemesini bağlamayacağı görüşündedirler. Örneğin Yargıtay 17. Hukuk Dairesi’nin konuyla ilgili bir kararı şöyledir: “... Dosya içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp değerlendirilmesinde, özellikle oluşa uygun olarak düzenlenen uzman bilirkişi raporunda belirtilen kusur oranlarının hükmüne esas alınmasında bir usulsüzlük bulunmamasına, ceza dosyasında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olması nedeniyle kesinleşmiş bir mahkumiyetten söz edilemeyeceğinden verilen karar hukuk hakimini bağlamayacağına göre, davalı vekilinin yerinde görülmeyen tüm temyiz itirazlarının reddiyle usul ve yasaya uygun bulunan hükmün Onanmasına...karar verildi ...” (Yargıtay 17. Hukuk Dairesi Esas Numarası: 2012/10759 Karar Numarası: 2013/78 Karar Tarihi: 14.01.2013 www.legalbank.net). Aynı yönde bir diğer karar için bkz. İpek, s. 87-88. Yargıtay 19. Hukuk Dairesi de yeni tarihli bir kararında bu görüşü devam ettirmiştir: “... Mahkemece toplanan deliller, senetlerin hukuki durumu, davacı defterleri üzerinde alınan bilirkişi raporu, Bakırköy 9. Ağır Ceza Mahkemesi’nde verilen resmi belgede sahtecilik ve nitelikli dolandırıcılık suçlarından verilen cezaların CMK’nun 231/5 maddesi gereği hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları karşısında menfi tespit davasının kabulü ile davaya konu 20.09.2009 keşide tarihli 400.000 USD ve 10.10.2009 keşide tarihli 350.000 USD bedelli senetlerden dolayı davacı şirketin davalıya borçlu olmadığına tespitine karar verilmiş, hükmü davalı vekili ve katılma yolu ile davacı vekilince temyiz edilmiştir. Bakırköy 9. Ağır Ceza Mahkemesi’ nin 2011/48 E. 2012/499 Karar sayılı kararı ile davacı şirketin katılan, davalı Muhammet Sarı’ nun dava dışı Hasan Cevahir ile sanık olarak bulunduğu resmi belgede sahtecilik ve nitelikli dolandırıcılık suçlarından dolayı 13.12.2012 karar tarihinde her iki suçtan mahkumiyetlerine karar verilmiş, her iki ceza yönünden hükmün ayrı ayrı açıklanmasının geri bırakılmasına dair hüküm kurulmuş sanık Muhammet Sarı’ nun itirazı 08.03.2013 tarihinde reddedilmiş ret kararı Muhammet Sarı’ ya 12.04.2013 tarihinde tebliğ edildiği anlaşılmıştır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’ nun 01.02.2012 karar tarihli 2011/19-639 Esas, 2012/30 Karar sayılı kararında “Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ise 5271 sayılı CMK’ nun 223. maddesinde belirtilen hükümlerden değildir. Kurulan hükmün sanık hakkında hukuksal bir sonuç doğurmasını ifade eden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, davayı sonuçlandıran ve uyumsuzluğu çözen bir hüküm değildir. Bunun sonucu olarak, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararlar, CMK’ nun 223. maddesinde sayılan hükümlerden olmadığından bu tür kararların yasa yararına bozulması durumunda yargılamanın tekrarlanması yasağına ilişkin kurallar uygulanamayacağı gibi, davanın esasını çözen bir karar bulunmadığı için verilecek hükmün veya kararlarda lehe ve aleyhe sonuçtan da söz edilmeyecektir. (Yargıtay Ceza Genel Kurulu’ nun 03.05.2011 gün ve 2011/4-61 Esas 2011/791 K. 06.10.2009 gün ve 2009/4-169 E. 2009/223 K. sayılı ilamları) kaldı ki, CMK’ nun 231/5. maddesinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmayacağı açıkça ifade edilmiştir. Bu açıklamalar ışığında 818 sayılı Borçlar Kanunu’ nun 53. maddesine ilişkin değerlendirmeye gelince; hükmün açıklanmasının geri bırakılması

Öncelikle belirtmek gerekir ki, CMK.m.231/5'de hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararıyla birlikte, sanık hakkında ceza mahkemesi tarafından kurulan hükmün hukuki bir sonuç doğurmayacağı açıkça ifade edilmiştir. Bu durumda, hukuken sonuç doğurmayan bir hükmün hukuk mahkemesinde görülen dava için bağlayıcı olduğundan söz edilemez.⁸⁴ Aynı nedenle, hukuk hâkimini ceza mahkemesince tespit edilen maddi vakıalarla bağlı kılmak da mümkün değildir. Çünkü ortada kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı yoktur. Aksi düşüncenin kabulü halinde Yargıtay'ın yukarıdaki kararlarında zikrettiği sakıncalar ortaya çıkar. Bununla birlikte, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının sanık hakkında ceza hukuku bakımından sonuç doğurmaması, ceza davasında varlığı tespit edilen vakıaların tamamen göz ardı edilmesine neden olmamalıdır. Bilhassa ceza davasında sanığın üzerine atılı suçu işleyip işlemediğinin araştırıldığı ve neticede suçun işlendiği sonucuna ulaşıldığı gözden uzak tutulmalıdır. Doktrinde de haklı olarak ifade edildiği üzere hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verebilmek için öncelikle sanığın mahkûmiyetine karar vermek gerekmektedir. Mahkemenin sanık hakkında ceza tayin etmeden hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermesi mümkün değildir. Kaldı ki, anılan kararın verilebilmesi için ceza mahkemesi tüm araştırmasını yapmakta ve dava dosyasındaki bütün delilleri incelemektedir.⁸⁵ Bu nedenle, ceza dava-

---

kararı kesin bir mahkumiyet anlamında değildir. Bu nedenle ortada ceza hukuku anlamında kesinleşmiş bir mahkumiyet hükmü bulunmadığından, BK' nun 53. maddesi uyarınca hukuk hakimini bağlamayacaktır..." şeklinde belirtilmiştir. Mahkemece, yukarıda açıklamalar doğrultusunda varılacak uygun sonuca göre bir karar verilmelidir. SONUÇ : Yukarıda açıklanan nedenlerle hükmün temyiz eden davalı yararına BOZULMASINA, bozma nedenine göre, davacı vekilinin temyiz itirazlarının şimdilik incelenmesine yer olmadığına, vekili Yargıtay duruşmasında hazır bulunan davalı yararına takdir olunan 1.100 TL. duruşma vekalet ücretinin davacıdan alınarak davalıya ödenmesine, peşin harçların istek halinde iadesine, 15.04.2014 gününde oybirliğiyle karar verildi..." (19. HD. 15.04.2014 T. E: 2013/10051, K: 7257, www.e-uyar.com).

⁸⁴ İpek, s. 86- 87.

⁸⁵ İpek, s. 86. Yazar, bu bağlamda ceza mahkemesinin kararının aksi kanıtlanabilir güçlü bir delil olarak kabul edilmesi gerektiğini; ceza mahkemesinin kararına hiçbir hüküm ve delil değeri tanınmamasının isabetli olmadığını ileri sürmekte, akabinde ise sanık aleyhine güçlü bir karinenin oluştuğunu ve oluşan bu durumun aksinin aynı güçteki delillerle ispat edilebileceğini savunmaktadır (İpek, s. 88). Bu görüşe, ceza mahkemesinde yapılan yargılamaya ve bu yargılama neticesinde verilen karara hiçbir hukuki değer atfedilmemesinin isabetli olmadığı noktasında katılmaktayız. Bununla birlikte, mezkur durumda gerek fiili gerekse kanuni bir

sındaki vakıa tespitleri hukuk mahkemesini bağlayıcı değilse de, kanaatimizce ceza mahkemesinin senet üzerinde sahtecilik yapıldığına dair tespitinin hukuk mahkemesince dikkate alınması gerekir. Aksi düşüncenin kabulü halinde, hukuk mahkemesinin ceza davasının sonuçlanmasını beklemesinin hiçbir anlamı kalmayacak ve usûl ekonomisine aykırı davranılmış olacaktır. Öte yandan, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının hukuk mahkemesi için hiçbir değer ifade etmediğinin kabulü adalet duygusunu da sarsacaktır. Ceza mahkemesi senedin sahte olduğunu tespit ettiği halde bu tespite hiçbir değer verilmemesi, alacaklının o senede dayanarak icra takibine devam etmesine veya derdest davada usûl işlemleri yapmasına izin verilmesi sonucunu doğuracak ve bu durum toplum nezdinde adalete olan güveni zedeleyecektir. Kaldı ki, sanık hükmün açıklanmasını isteme ve bu kararı temyiz etme imkânına sahiptir. Sanık hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına razı olmayarak aklanma hakkını kullanmadığı ve ceza davasında da suçun işlendiği tespit edildiği halde, ceza mahkemesindeki vakıa tespitinin hukuk mahkemesince dikkate alınmak zorunda olmadığı kabulü isabetli değildir. Dolayısıyla, ceza mahkemesine ait dosya hukuk mahkemesine delil olarak sunulduğu takdirde, hukuk mahkemesinin ortada bir hüküm olmadığı gerekçesiyle ceza davasında yapılan tespiti ve sunulan delilleri incelemekten kaçınmaması gerekir. Hukuk mahkemesi hâkimi ceza davasında tespit edilen vakıayı dikkate almalı ve serbestçe değerlendirmelidir. Hukuk mahkemesi yaptığı bu değerlendirme sonunda ceza mahkemesinden farklı sonuca ulaşabileceği gibi, aynı yönde de karar verebilir. Önemli olan hukuk mahkemesinin ceza davasında yapılan tespitleri hükmünü verirken dikkate alması ve değerlendirmesidir. Bunun yanında, ceza mahkemesinin kararının dayanağını teşkil eden bilirkişi raporu senedin sahte olduğunu hiçbir tereddüde mahal vermeyecek şekilde ortaya koyuyorsa, hukuk mahkemesi bu rapora istinaden hükmünü tesis edebilmelidir. Örneğin ceza mahkemesindeki yargılama sırasında Adli Tıp Kurumu'ndan bilirkişi raporu alınmış, sanığa bu rapora

---

karine olmadığı; ayrıca, CMK.m.231/5 hükmünde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının sanık hakkında hukuki sonuç doğurmayacağı açıkça ifade edildiği için bu karara delil olarak dayanılmayacağı; bununla birlikte, ceza mahkemesindeki vakıa tespitinin hukuk mahkemesince dikkate alınması gerektiği ve ceza mahkemesine tevdi edilen delillerden hukuk mahkemesinde de yararlanılabileceği kanaatindeyiz.

karşı itiraz imkânı tanınmış, akabinde ek rapor alınmış ve ondan sonra karar verilmişse ve hukuk mahkemesinin senedin sahte olduğuna dair hiçbir tereddüdü yoksa, ceza mahkemesine sunulan bilirkişi raporu hukuk mahkemesinde de kullanılabilir. Kanaatimizce, ceza mahkemesinin hükmün açıklanmasını ertelemiş olması, senette sahtecilik suçunun işlendiği gerçeğini değiştirmez. Sahteciliğin olup olmadığı bilirkişi incelemesi neticesinde tespit edileceğine göre, hukuk mahkemesi ceza mahkemesinde yapılan tespitten yararlanabilir. Aksi takdirde, senedin sahteliğini iddia eden taraf hukuk mahkemesinde iddiasını bir kez daha ispatlamak zorunda bırakılacak, bu davada yeniden bilirkişi incelemesi yapılacak ve usûl ekonomisine aykırı davranılmış olacaktır. O yüzden, ceza mahkemesi tarafından alınan bilirkişi raporu hukuk mahkemesinde en azından delil olarak kullanılabilir ve senedin sahte olduğuna ilişkin vakıa tespiti hükme esas alınabilir.⁸⁶ Kaldı ki, bilirkişi incelemesinde yapılacak işlemler bu incelemeyi hangi mahkemenin talep ettiğine göre değişmemekte, gerek hukuk gerekse ceza mahkemesince atanan bilirkişi heyeti aynı tekniklere dayalı olarak inceleme yapmakta ve rapor hazırlamaktadır. O yüzden, ceza mahkemesinde sahtecilik suçunun işlendiğinin tespit edildiği hallerde, hukuk mahkemesinin yeni bir incelemeye girişebilmesi için ciddi sebeplerin varlığı gerekir. Hukuk mahkemesi hâkimi ceza mahkemesindeki yargılamada bazı usûli hatalar yapıldığı kanaatinde ise, ceza davasında suçun sabit olduğuna karar verilse bile, yeni bir bilirkişi incelemesi yaptırarak senedin sahte olup olmadığı konusunda kendi kararını verebilir. Mesela ceza davasında sanığa savunma hakkı tanınmamışsa, bilirkişi incelemesi ehil olmayan kişiler tarafından yapılmışsa, sanığa ceza davasında bilirkişi raporuna itiraz imkânı tanınmamışsa veya sanığın haklı itirazlarına rağmen ek ya da yeni rapor alınmadan karar verilmişse, hukuk mahkemesi yeniden bilirkişi incelemesi yaptırabilir ve bu incelemeden elde edilecek sonuçta göre hükmünü tesis edebilir.

⁸⁶ Nitekim, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu eski tarihli bir kararında aynı yönde görüş bildirmiştir : "...Sorgu hakimliğince yapılan ceza koğuşturması sırasında, senet aslı Adli Tıp Müessesesi'ne gönderilerek imza incelemesi yapılmış ve senetteki imzanın borçluya ait olduğu yolunda rapor alınmış ve bu konuda bilirkişi raporunun onanmış bir örneği dosyaya konulmuş bulunmasına göre, icra hakimliğince yeniden imza tatbikatı yapılması gerekmeyeceğinden..." (Yargıtay HGK. 11.5.1966 T. E: İc. İf. 841, K: 142, www.e-uyar.com).

Öte yandan, ceza davasında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi halinde, daha önce ceza davası açıldığında kendiliğinden duran takibe bundan böyle de devam edilmesi mümkün olmayacaktır. Ceza mahkemesinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilse bile, hukuk mahkemesi nezdinde açılmış bir sahtelik davası varsa, bu dava sonuçlanıncaya kadar icra takibi durmaya devam edecektir. Borçlunun ayrı bir sahtelik davası açmadığı hallerde ise, sahtelik itirazını inceleyen icra mahkemesi veya itirazın iptali davasına bakan genel mahkeme ceza mahkemesinin vakıa tespitlerini de dikkate alarak borçlunun sahtelik itirazı hakkında bir karar verecektir. Bu süreçte, icra mahkemesinin ihtiyati tedbir kararı vererek takibin durdurulmasına karar vermesi sahte olduğu ceza mahkemesi kararıyla ortaya çıkan senede dayanarak takip işlemlerine devam edilmesini önleyecektir.

SONUÇ

Adi ve resmi senet gerek icra takiplerinin gerekse hukuk davalarının dayanağını teşkil eden önemli bir belgedir. Ancak, adi ve resmi senetlerin bu fonksiyonlarını icra edebilmeleri tahrif edilmemiş veya baştan sahte şekilde düzenlenmemiş olmalarına bağlıdır. Adi ve resmi senedin nitelikleri farklı olduğu için bu senetlere yöneltilen sahtelik iddiasının doğurduğu sonuçlar da farklı olmaktadır. Nitekim Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda adi ve resmi senetlerdeki sahtelik iddiasının doğurduğu hüküm ve sonuçlar birbirinden farklı şekilde düzenlenmiştir (HMK.m.209/1, 2). Sahtelik iddiasının hukuk davalarındaki etkisi, o senedin mahkeme tarafından delil olarak dikkate alınıp alınmayacağı hususunda önem arz eder. Taraflardan biri adi senede dayanıyorsa sahtelik iddiasının ön sorun olarak çözüme kavuşturulması gerekecek, senedin sahte olup olmadığı belli oluncaya kadar taraf o senede delil olarak dayanamayacağı gibi, mahkeme de senedi hükmüne esas alamayacaktır. Tarafların resmi senede dayandıkları hallerde ise, sahte olduğu mahkeme kararıyla sabit oluncaya kadar resmi senede delil olarak dayanmak mümkündür. Görüldüğü gibi, kanun koyucu düzenlenmesine veya onaylanmasına resmi makamların katıldığı senetlerin sahtelik iddiasından etkilenmeyeceklerini öngörmüştür. Bu sonuç sadece hukuk davaları bakımından değil, icra takipleri yönünden de geçerlidir.

Sahtelik iddiasının ve sahtelik davasının doğurduğu etkiler en çok icra takipleri bakımından tartışma konusu olmuştur. Esasen genel haciz yoluyla takipte ödeme emrine itirazla birlikte icra takibi durduğu için, daha ziyade hukuk mahkemeleri ile ceza mahkemeleri arasında bekletici sorun kararı verilip verilmeyeceği meselesi öne çıkmaktadır. Kanaatimizce, borçlunun suç ihbarında bulunduğu ve bunu takiben ceza mahkemesinde sahtecilik davası açıldığı hallerde, itirazın kaldırılması talebini inceleyen icra mahkemesi veya itirazın iptali davasına bakan genel mahkeme, ceza davasında verilecek kararın bekletici sorun yapılmasına karar verebilir. Şüphesiz bu karar somut olayın özellikleri ve usûl ekonomisi ilkesi dikkate alınarak verilecektir. Asıl sorun ise, alacaklının kambiyo senetlerine özgü takip yoluna başvurması halinde ortaya çıkmaktadır. Zira borçlu takibin dayanağını teşkil eden senedin sahte olduğunu ileri sürerek takibe itiraz ettiği takdirde, sahtelik iddiasının ne gibi sonuçlar doğuracağı hem doktrindeki yazarlar arasında hem de Yargıtay'ın ilgili Daireleri arasında tartışma konusu olmuştur. Bu tartışmanın temelinde ise, HMK.m.209 hükmünün uygulama alanının hukuk davalarıyla sınırlı olup olmadığı meselesi vardır. Kanaatimizce, bu soruna çözüm ararken Kanunun lafzının yanında tarihsel yorum metoduna da başvurmak gerekir. Zira, adi veya resmi senetlerde sahtelik iddiasında bulunulmasının sonuçları ilk kez Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenmiş değildir. 1086 sayılı HUMK'da döneminde sahtelik iddiasının doğuracağı sonuçlar HUMK.m.317 hükmünde düzenlenmiş ve bu maddenin uygulama alanı konusunda da ciddi bir tartışma yaşanmamıştır. Sahtelik iddialarıyla ilgili tartışma HMK.m.209 hükmünün yürürlüğe girmesiyle birlikte ve bilhassa bu hükmün kambiyo senetlerine özgü takipte uygulanıp uygulanamayacağı konusunda ortaya çıkmıştır. Hukuk Muhakemeleri Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten beri Yargıtay 12. ve 19. Hukuk Daireleri arasında bu konuda fikir ayrılığı mevcut olup, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin son yıllarda içtihadını değiştirmesiyle birlikte, bu düşünce ayrılığı daha da keskin bir hal almıştır. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi yeni tarihli kararlarında, HMK.m.209 hükmünün sadece hukuk davalarında uygulanacağına hükmetmektedir. Halbuki Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin kararlarında da belirtildiği gibi HMK.m.209 hükmü gerek hukuk davalarında gerekse icra takiplerinde uygulanmalıdır. 1086 sayılı HUMK döneminde sahtelik davası

açılmış ve davaya bakan mahkeme bilirkişi incelemesi yapılmasına ve tanık dinlenmesine karar vermişse, o senedin herhangi bir işleme esas alınamayacağı ve sahteliği iddia edilen senede dayanarak başlatılan icra takibinin ihtiyati tedbir kararı verilmesine gerek kalmaksızın kendiliğinden duracağı tereddütsüz biçimde kabul ediliyordu. Bu düzenlemenin yerini alan HMK.m.209 hükmünü sadece hukuk davalarıyla ilgilendirmek ve sahtelik iddiasının icra takibine etkisini de İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre değerlendirmek isabetli olmayacaktır. Zira kanun koyucunun HMK.m.209 hükmüyle birlikte getirdiği temel değişiklik, sahtelik iddiasının hukuk davaları ve icra takipleri bakımından doğurduğu etkiyi zaman itibarıyla geriye çekmekten ibarettir. 1086 sayılı HUMK döneminde bu etki sahtelik davasında bilirkişi incelemesi yapılmasına ve tanık dinlenmesine karar verildiği anda ortaya çıkarken, HMK.m.209 hükmünde aynı etkinin sahtelik iddiasında bulunduğu anda doğacağı benimsenmiştir. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi takibin ancak sahtelik davasına bakan mahkemenin vereceği ihtiyati tedbir kararıyla duracağını belirtmekte ve böylece, sahtelik iddiasına dayanan davayı İİK.m.72 anlamında bir menfi tespit davası olarak kabul etmektedir. Halbuki İİK.m.72 hükmünde sadece ibra, takas, feragat, alacaklı borçlu birleşmesi gibi sebeplerle borcun olmadığı tespitini için açılan menfi tespit davası düzenlenmektedir. Sahtelik iddiasına dayanan menfi tespit davası ise, HMK.m.209 hükmünde düzenlenmiştir. Sahtelik davasının İİK.m.72 hükmü kapsamında değerlendirilmemesinin temel nedeni borcun olmadığına ilişkin diğer sebeplerden farklı olarak kamu hukuku boyutunun olmasıdır. O yüzden, münhasıran sahtelik iddiasına dayanarak menfi tespit dava açıldığı takdirde, bu davanın açılma koşulları ile doğurduğu hüküm ve sonuçlar HMK.m.209 hükmüne göre belirlenmelidir. İİK.m.72 hükmü menfi tespit davasını düzenlediği halde, sahtelik iddialarıyla sınırlı olarak HMK.m.209 hükmüne de yer verilmesi ancak bu şekilde izah edilebilir. Bu ayırımın doğurduğu en önemli sonuç ise, hukuk mahkemesinde açılan sahtelik davasının o senede dayanarak başlatılan icra takiplerini de durdurmasıdır. Bir diğer deyimle, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin içtihatlarının aksine, icra takibinin durması için sahtelik davasını gören mahkemeden ihtiyati tedbir kararı alınmasına gerek yoktur. Çünkü sahtelik iddiasıyla genel mahkemede açılan dava İİK.m.72 anlamında bir menfi tespit davası değildir. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi

her ne kadar sahtelik davasına bakan mahkemenin ihtiyati tedbir yoluyla takibin durdurulmasına karar verebileceğini belirtmekte ise de, bilindiği gibi takipten sonra açılan menfi tespit davasında borçlunun takibi durdurabilmesi için takibe konu alacağı %115'i tutarında teminat yatırması gerekmektedir. Senette yazılı miktarın yüksek olduğu hallerde, sahtelik iddiasında bulunan taraf gerekli teminatı bulamayacak ve ilerde sahtelik davasını kazansa bile, malvarlığı haczedilip satılmış olacaktır (İİK.m.72/3). Dolayısıyla, bu soruna çözüm ararken alacaklı ve borçlunun menfaatlerinin telif edilmesi gerekir. Bunun için ise HMK.m.209 hükmünün hem sahtelik davasında hem de icra takiplerinde uygulanması gerektiği kanaatindeyiz.

Sahtelik davası açılmasının icra takiplerini kendiliğinden durdurması konusundaki temel endişe, kötü niyetli borçluların asılsız sahtelik davaları açmak suretiyle kambiyo senetlerine özgü takipleri akamete uğratmaları olasılığıdır. Halbuki sahtelik davasının kambiyo senetlerine özgü takipleri durdurması Türk hukukunda ilk kez gündeme gelmemektedir. İcra ve İflâs Kanununun kambiyo senetlerine özgü takipleri düzenleyen hükümleri, HMK.m.209 hükmünün muadili sayılabilecek olan 1086 sayılı HUMK.m.317 hükmü yürürlükte iken de vardı. HUMK.m.317 hükmü uyarınca hukuk mahkemesinde görülen sahtelik davasında bilirkişi incelemesi yapılmasına ve tanık dinlenmesine karar verildiği takdirde kambiyo senetlerine özgü takip olduğu yerde duruyordu. Bugün itibarıyla tek değişen husus, sahtelik davası açılmasının doğurduğu etkinin geriye çekilmiş olmasıdır. HMK.m.209 hükmü sahte belgelere dayanarak aleyhinde icra takibi yapılan veya dava açılan iyi niyetli kişileri korumak için sevk edilmiştir. Ancak, anılan hükümde alacaklıların menfaatlerinin hiç gözetilmediği de söylenemez. Kanun koyucu kötü niyetli borçluların sahtelik davası açarak aleyhlerinde başlatılan icra takiplerini akamete uğratmalarını önleyecek bir enstrümana da Kanunda yer vermiştir. Nitekim HMK.m.209/3 hükmünde senet sahibinin haklarının korunması için gerektiğinde ihtiyati tedbir talep edebileceği kabul edilmiştir. Buna göre, sahtelik davası açıldığında icra takipleri kendiliğinden dursa bile, bu etki ilanihaye devam edecek değildir. Yargılama sırasında sahtelik iddiasının veya davasının asılsız ya da kötü niyetli olduğu anlaşıldığı takdirde, alacaklı ilk derece mahkemesinin esas hakkındaki hükmünü vermesini beklemeksizin duran takiplere ihtiyati

tedbir yoluyla kaldığı yerden devam edilmesine karar verilmesini isteyebilecektir (HMK.m.209/3). Bu çözüm yolunun gerek takibe geçen alacaklının gerekse sahtelik iddiasında bulunan borçlunun menfaatlerini telif edeceği kanaatindeyiz.

Kaynakça

- Alangoya Yavuz/Yıldırım Kamil/Deren Yıldırım Nevhis, Medeni Usul Hukuku Esasları, İstanbul 2009.
- Aşık İbrahim, Medeni Usul Hukukunda Bekletici Sorun, Ankara 2012.
- Atalay Oğuz, "Adi Senetler Hakkında Sahtelik İddiası ve Sonuçları", Ersin Çamoğlu'na Armağan, İstanbul 2013, s. 547 vd.
- Ateş Mustafa, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yargıtay İlke Kararları, Ankara 2013.
- Börü Levent, "Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu İle Takipte İmzaya İtirazın Takibi Durdurup Durdurmayacağıın Değerlendirilmesi", Batider, 2012, C.28, S.4, s.257 vd.
- Deliduman Seyithan, Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Noter Senetleri, Ankara 2001.
- Deynekli Adnan, Medeni Usul Hukukunda Senetlerin Üçüncü Kişilere Karşı İspat Şekli, Ankara 2006.
- İpek Ali İhsan, "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararlarının Hukuk Muhakemesine Etkisi", *Terazi Hukuk Dergisi*, 2012 Mart, s. 83 vd.
- Karslı Abdurrahim, Medeni Muhakeme Hukuku, İstanbul 2012.
- Kiraz Taylan Özgür, "Adi Senetlerde Sahtelik İddiasına İlişkin Düalist Yapı Üzerine Bir İnceleme", *MİHDER*, 2013/1, s. 43 vd.
- Kuru Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.II, İstanbul 2001.
- Kuru Baki, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, İstanbul 2004.
- Kuru Baki, Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, Ankara 2003.
- Kuru Baki, "Hukuk Davasında Adi Senetteki İmzanın İnkâr Edilmesinin İcra Takibine Etkisi", *Bankacılar Dergisi*, Ocak 2013, s. 62 vd.
- Kuru Baki, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, İstanbul 2015.
- Kuru Baki/Arslan Ramazan/Yılmaz Ejder, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2014.
- Kuru Baki/Arslan Ramazan/Yılmaz Ejder, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2010.
- Kuru Baki/Arslan Ramazan/Yılmaz Ejder, İcra ve İflâs Hukuku Ankara 2014.
- Kuru Baki/Arslan Ramazan/Yılmaz Ejder, İcra ve İflâs Hukuku Ankara 2010.
- Muşul Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, İstanbul 2013.
- Özbek Mustafa, Noter Senetlerinde Sahtelik, Ankara 2009.
- Pekcanitez Hakan, "Bekletici Sorun", Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1980, Sa.1-4, s. 249 vd.

- Pekcanitez Hakan/Atalay Oğuz/Özekes Muhammet, Medeni Usûl Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2015.
- Pekcanitez Hakan/Atalay Oğuz/Özekes Muhammet, Medeni Usûl Hukuku, 14. Baskı, Ankara 2013.
- Pekcanitez Hakan/ Atalay Oğuz/Özekes Muhammet, Medeni Usûl Hukuku, Ankara 2010.
- Pekcanitez Hakan/Atalay Oğuz/Özekes Muhammet, İcra ve İflâs Hukuku, Ankara 2015.
- Pekcanitez Hakan/Atalay Oğuz/Özekes Muhammet, İcra ve İflâs Hukuku, Ankara 2010.
- Postacıoğlu İlhan, Medeni Usul Hukuku Dersleri, İstanbul 1975.
- Taner Fahri Gökçen, "Hükmün Açıklanmasının Ertelenmesinin (Geri Bırakılmasının) Hukuki Niteliği ve Ertelemeyi Kabul Edip Etmediğinin Sanığa Duruşma Devresinin Sona Ermesinden Önce Sorulmasının Hukuka Aykırılığı Üzerine", ABD, 2011/4, s. 285 vd.
- Uyar Talih, Olumsuz Tespit ve Geri Alma Davaları, İzmir 2003.
- Uyar Talih, "Senedin Sahte Olduğu İleri Sürülerek İcra Takibinin Teminatsız Durdurulması", İBD 2013/2, s. 488 vd.
- Üstündağ Saim, Medeni Yargılama Hukuku, İstanbul 2000.